

ROMÁN KÖLZÖKBŐL

Fordították:

BRÁN LŐRINCZ

szamosszéplaki gör. kath. plébános és

RÉVAI KÁROLY

az Erdélyi Irodalmi Társaság tagja, a

— Teleki Társaság elnöke. —

TRAGYBANDA.

Ára 2 korona.

Simon Aurél és T. Kiadóháza

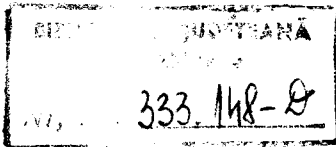
-1910-

099.3 Ulmeanilor
Bibliotecii jud. Maramures,

Sonatie din partea
fam. Noptei Ulmeanilor
din Sate Noave.
la 2 oct. 1987.

333148

Előszó.

Volt idő és boldog idő volt az, amikor hazánkban a népek testvéries szeretetben éltek egymással, szívesen ragaszkodtak hazánk intézményeihez és nem kívánczoltak kifelé.

Volt idő, amikor a magyar szívesen beszélte a nemzetiségek nyelvét s különösen a régi Erdélyben, amiként *Józsika* Mária bárónő gróf Gyulai Józsefné román verses gyűjteménye is mutatja (gróf Kuan Géza könyvtárában Marosillyén) még a legfelsőbb körökben is érdeklődtek a román népdal iránt, megemelték a nép keserveit és énekelték a dalt:

Câte paseri sunt în lume
Toate cină si s'alina,
Numai eu n'am ce cina,
Nici unde me alina.

Volt idő, amikor magyar emberek irtak románul, érdeklődtek a nyelv és néplélek kincsei iránt. Ikképp adtak a román kulturának és megvetették annak alapjait.

Elmula minden.

A szeretet, a békességes együttérzés napját sötét felhő borította el éppen akkor, amikor a magyar a régi hagyományok alapján a szabadságot, a testvériséget és

az egyenlőséget a törvénybe igtatta. Beállott egy káráiban megmérhetetlen félreértés s azóta bizony közéletünkben az egymásközi érintkezés hideg és sivar.

Bizom abban, hogy az a felhő, amely a napot vastagon beborította; hogy visszatartson tőlünk minden világosságot és meleget, míg el fog oszolni; eljő még az idő, a melyben hazánk nemzetiségei ismét megértik egymást s egy közös gondolatban egyesülve lelkesen fognak együtt működni egy közös cél felé: boldogítani a szép Magyarországot. Ha nem volna meg ez a reménységünk — sokat kellene szomorkodnunk a sötét jövő miatt, amelyben annyi erő, annyi érték menne hiába tönkre, ami a hazát boldogíthatta volna.

És van is elég tér, ahol a politikai küzdelemben megfásult lélek megpihenhet. Ilyen a *költészet*. A kagyló keblében termő drága gyöngy közkinccs, értéke mindenütt egy. A költők lelkéből, agyából kipattanó nagy gondolatokat egyformán megértik a világ minden zugában. Csak közvetíteni kell a nyelv útján tovább és tovább s a népek, s az emberi tudás közkinccseivé válnak mindenütt.

Azért őszinte örömmel vehetünk minden parányi munkát, ami ezen a téren megnyilvánul és hazafias lelkesedéssel üdvözölhetünk minden munkást, aki ezen a semleges téren a kölcsönös megismerés útjait egyengeti.

Bizony mondhatom, kevesen dolgozunk ezen a téren.

A mult esztendőben Bukarestben elhalálozott *Dariu* (Vointa Nationala munkatársa) még fordítgatott

szépirodalmi dolgokat a magyarból, különösen *Jékoi Mór* beszélyei iránt viseltetett előszeretettel, *Cega* román költő, Madách „Ember tragédiája“-nak lefordításával magának elérhetetlen érdemeket szerzett, az „*Un-garia*“-ban sűrűn fordítják Petőfit, Aranyt, Vörösmartyt s más kiváló remekírókat a beszélyirodalomból, — ezzel aztán el is végeztek mindent ; valamelyes nagyobb forgalommal ezen a téren nem találkozunk.

— A magyar irodalomban még kevesebb munkát fordítanak a román szellem kincseinek megismerése körül. A kiváló költő és fordító *Révai Károly* nyomdo-kain senki sem halad.

Most a románok sorából emelkedik ki egy lelkes férfiu *Brán Lőrincz* szamoszszéplaki lelkész egy költői lélek, akinek ezt a verskötetét melegen ajánlom a magyar olvasó közönség figyelmébe. Több román költőnek (*Vlăhuța Cugler Matild, Naum Cosbuc*) egyes jeles költeményeit adja remek fordításban *Révai Károly*lyal egyetemben. Legtöbbet szerző *Eminescu*-ból fordít, akinek halála 20 éves fordulóját csak nem rég ünnepelte meg a román világ, a nagy költő szellemének minden lehető emberi elismeréssel adózván.

Ez a kötet, bár szerény, írójának megszerzi az ~~elismerés-koszorúját~~, mert amíg egyfelől a magyar irodalmat gazdagítja, addig a kölcsönös megismerésben útát mutat, amelyen vajha minél többen haladnának.

Ez volna a mi közös célunk, közös óhajunk.

Kolozsvárt, 1909. augusztus 10-én.

Dr. Moldován Gergely.

BRÁN LÖRINCZ FORDÍZÁSAI

Mortua est.

(Eminescu.)

Pislogó mécs mely ég nyirkos kripta falán
Haragnak kongása az éjféli órán
Egy álom mely szárnyát fájdalomba mártja,
Ugy költöztél te is egy másik hazába.

Elmentél a mikor derüs virány az ég
Ezüst vizek felett csillag özöne ég.
S a bárány felhőket, mik usznak a légben
Az éj királynője világítja szépen.

Látlak téged! mint egy fényes ezüst aranyat
Az égbe indulva felemelve szárnyad.
Felhők között jársz már oly bús halaványan
Fénysugár esőben csillag havazásban.

Egy sugár, mi viszen, egy dal emel téged.
Fehér márvány karod kebeledre téve :
Ezt a káprázatot elbűvölve nézem, —
Ezüst van a vizen és arany a légben.

Hogy halad az űrben a te tiszta lelked,
Nézem visszamaradt fehér hideg tested,
Hosszu ruha rajtad, koporsóban vagy már,
S ajkodon egy mosolyt felejtett a halál.

És kérdem lelkemet, melyet *mar* a kétely,
Te halavány angyal tölünk mért mentél el?
Nem voltál te bájos, eszményi és tiszta?
Vagy tán csillag voltál, mely égbe tér vissza?

Tán lehet hogy ottan tündér várak vannak,
Miket arany ivvel csillagokból raknak,
Tüzes patakokkal és ezüst hidakkal,
Gyémántkő partjukon zengő virágokkal!

És te ottan haladsz, te isteni alak!
Napként ragyog szemed, sugárból font hajad,
Aranynyal behintett kék ruha takaród,
Ékköves koszoru övezi homlokod.

A halál egy Cháos, csillagoknak árja,
Mig élted lázadó álmoknak hazája;
Egy világ a halál, napok rózsák benne,
Mig élted egy üres, egy egyhangu rege.

Vagy tán lehetséges? oh! hogy higyjem én el!
Hívó eszemet már megszállja a kétely! . . .
S ha csillagok hullnak s kihül a nap itten,
Nem-e azt kell hinnem, hogy semmiség
[minden! ? —

Az ég kárpitja is tán leszakad, széjjel
S alá hull a semmi kietlen éjjével,
Fekete lesz ege a setét világnak,
Mint muló prédája az örök halálnak.

És akkor, ha így lesz, meleg leheted,
Nem tér vissza beléd sem az örök lelked;
Akkor édes hangod néma leszen mindég,
Akkor ez az angyal pornál nem volt egyéb.

És mégis te halott, te szépséges agyag!
Hozzád érintem én eltörött lantomat,
Nem panaszlok többé, te ott vagy már távol
Oda tévedt sugár világ cháoszából!!..

S azután ; ki tudja, mi volna jobb itten ?
Lenni vagy nem lenni ? mert azt érzi minden,
Hogy az, a minin csen, fájdalmat nem érez
S fájdalomé éltünk, nem a gyönyöré ez.

Lenni ? Egy örültség, egy sivár gondolat,
Meghazudtol füled s szemeid megcsalnak,
Mint egy század állit, más tagadja lenni ;
Egy sovány álomnál többet ér a semmi.

Testet öltött álom kergeti az álmot,
A sir szája pedig nyitva vár reájok,
Gondolatim pedig agyammal nem birnak.
Belondként nevessek ? átkozódjam ? sirjak ?

Minek is? hisz minden nem örült fogalom?
Vagy a te halálod mért történt angyalom?
Vagy van-e értelme, te mosolygó alak?
Hogy csak azért ítél, hogy sirba zárjanak??

Hogy há van értelme visszás, áteista
S halvány homlokodra nincsen Isten írva . . .

Elválás.

(Eminescu.)

Drága angyal tőled egy emléket kérjek?
Nem vagy már magadé, mert téged kérnélek.
Szőke fürtid közül nem a hervadt rózsát,
Mit kérek csak az, hogy feledésnek adj át!
Fájdalmas emléke letűnt szerencsémnek
Hadd enyvésszen az is mint egy elmúlt ének,
Más és más hab susog, s régi csak a patak,
Bánat között mit ér, ha az emlék marad?
Hogy eltűnjünk innen sorsunk azt kívánja
Mint egy árnyék álma, mint egy álom-árnya,
Miért mától fogva gondomat viseljed?
Mért számlálnál napot, múltot holtak felett? ...
Mindegy ha meghalok ma vagy pedig holnap,
Tudom, hogy csakhamar felejtteni fognak,
Jobb ha nem emlékszik senki többé reám; —
~~És a multakra, ha visszagondolsz-leány~~
Sötét legyen az árny, mely látyollal vonja
Mintha soha egymást nem ismertük volna,
Mintha vágy tanyája nem lett volna lelkem,
S hogy úgy szerettelek, megbocsátod nekem?
Hadd tűnjék el éltém, ne tördőjél velem,

Fáradt pillám alatt jegecedjék szemem.
S majdan ha a porom visszatér a porban.
Akkor ki tudja majd ki vagyok és honnan?
Hogy honoljon velem örök nyugalom,
Imádkoznak értem gyászos, siró hangon.
Vágyam, hogy valaki közel jöjjön hozzám
S mondja ki a neved lehajolva reám
S aztán hagyj dobják ki utszélre a testem,
Mert jobb dolgom lesz ott, mint talán e percben;
A kék messzcségből hollócsapat szálljon,
Fedje el az eget lezárt szempillámon,
Orkánok jöjjenek, ragadjanak vélek,
Testem földnek adva, szívemet a szélnek! . . .

De te virulj szép lány, mint a májusi nap,
A te ajkad bibor, szemed esti csillag,
S amint most csodálnak, lássanak virulni
S ne tudj rólam, amint én sem fogok tudni!

Miért nem jössz ?

(Eminescu.)

Lásd a fecskék messze szállnak,
Lehull lombja a vén fának,
Éket, pompát elvisz az ősz. . . .
Miért nem jössz ? Miért nem jössz ?

Kebelemre jöjj el megint,
Üzd el tőlem a bút, a kint,
Árva fejem hagy pihenjen
Kebeleden, kebeleden. . . .

Emlékszel-e tudod régen,
Elbolyongtunk kiinn a réten,
S karjaimmal kedves alak
Átfogtalak, átfogtalak. . . .

E világon vannak nők még
Kiknek szeme lángokban ég
— Bármily szépek, bájlók azok,
Nem olyanok, nem olyanok ! . . .

Szemeidnek bájos lénye
Ráhull lelkeim éjtelére,
Estcsillagnál szebb vagy nekem
Szép kedvesem, szép kedvesem! . . .

Lásd a fecskék messze szálltak,
Lombja lehullt a vén fának,
Ékei pompát elvitt az ősz . . .
Csak te nem jössz! Csak te nem jössz! . . .

A bűvös vadász.

(Eminescu.)

— Blanka lányom, jól tudod, hogy
Tiltott szerelem szült téged,
Azért fogadalmat tettem:
A zárdában töltöd élted.

Krisztusnak lész menyasszonya,
Felöltöd az ő ruháját,
Itt hagyod az álnok népet,
Itt hagyod a világ zaját!

— Kedves atyám, e világot,
Ki megunta, hagyja itten,
De én boldog vagyok benne,
Hisz itt olyan kedves minden.

Táncz és zene árnyas erdő,
Ezekbe szerettem belé,
Nem a zárda bús lakába,
Sirva gondolnék ki felé!

— Már kimondtam és így léssen,
Elutazol holnap reggel,
Hosszu utig rövid idő:
Készülődni rögtön menj el!

Mintha eszét szedné össze,
Homlokához kap a lányka,
Azután mint űrült megyen,
Megyen, rohan, meg nem állva.

Fehér lova, az a kedves
Kantározva várja régen,
Gyorsan fel ül s megint megyen
Az erdőbe messze, mélyen.

Bokrok közül jő az este,
Illat terül szerteszéjjel,
Ég azurján csillag sereg,
Lent a földön néma éjel.

Mig elér a vén hársfához,
Addig megyen, addig halad,
Meynek földig érő lombja
Rejtve tart egy büvös tavat.

Vadászkürt szól néma éjben,
Andalítva vizmorajtól,
Erősebben, erősebben,
Közelebb és közelebb szól.

Oda hagyja rejtett helyét
A kis patak elbűvölve,
Fent a hegyen a magasban
Őrt áll az éj királynője.

Mint varázstól rezzen a lány
S nézi hosszan, csodálkozón,
Hogy egy ifju áll mellette
Éjfekete habzó lovon.

Szemkáprázat, tünemény ez?
Hisz ez való! — nézi a lány —
Kalapjában hársfa virág,
Ezüst kürt van az oldalán.

A lány földre süti szemét,
— Soká elmerengve nézett —
Szívét megszállta valami
Édes fájó csodás érzet.

És az ifju közelebb jő
S csókot kér, de csakis egyet,
Szemét behunyja a lányka
Azt a szép nagy csillagszemet.

Eltaszítja félkezevel,
De érzi, hogy ölbe van már,
Keblét — szívét úgy szoritja
Kimondhatlan érzelem ár.

Kiáltana, mégsem teszi,
Ifja vállán pihen feje,
És a lánynak bibor ajkát
Elborítja csóközöne.

Dédelgette s beszélt neki,
És a lányka, arcját rejtve
Mindenre oly félve felel.
Hangja édes s olyan gyenge,

Egymás mellett lovagolnak,
Nem ügyelnek senkire már,
Egymásra néz vágyó szemök,
S összejön két csillagsugár.

És ők mennek, folyton mennek,
Nyájas völgyen, szakadáson,
Vadászkürt szól néma éjben
Oly édesen, olyan vágyón.

Szelid hangja szétterül a
Csendes völgyen, hűs vadonba'
Távolabb és távolabb szól,
Hangja halk és olyan tompa.

Fent a hegyen, a magasban
Őrt áll az éj királynője,
Rejtek helyét odahagyja
A kis patak elbűvölte. —

Ha lomb susog. . . .

(Eminescu.)

Ha lomb susog ablakomnál
S nyárfa levél reszket, —
Azért van, hogy rád gondoljak
S feléd közeledjek. —

Ha a tóban csillag fürdik
Világítva mélyét, —
Azért van, hogy felébreszse
Szívem szenvedélyét.

Ha a felhők sátora közt
A hold süt le szépen, —
Azért van, hogy rád gondoljak
Örök üdvösségem !

Kamadeva.

(Eminescu.)

A szerelem fájdalomával
Lelkem gyógyíthatni hittem
S elé hívtam álmaimban
Kamadeva indus istent.

Ő eljött a kevély ifju
Lovagolva papagályán,
Pajzán mosoly játszadozott
Az ő piczi koral száján.

Szárnyi vannak, s fegyver gyanánt
Virágokkal teli öve,
Melyeket ő megmérgezett
S Ganges buja partján nőnek.

Ijjára tett egy virágot
S éppen szíven talált engem,
És azóta minden éjjel
Ébren sirok fekhelyemen.

Kinozni jött nyilaival
Melyeket ő mérgezett meg,
Az *Égnek* a kevély fia
S a hívságos *Képzeletnek*.*)

*) Az indus mítológia szerint Kamadeva a szerelem istene. Apja az *Ég*, anyja a *Képzelet* *Papagályon* lovagolva rajzoljaák, kezében *íjj*, az *íjj* karja méhekből van összeállítva, a nyilak pedig az *Ambra* fának rózsaszínű virágai —

Idő hullámiból. . . .
(Eminescu.)

Idő hullámiból feltünsz drága angyal
Márványkarjaiddal s kibontott hajaddal,
Néma, fehér orczád bús, halavány nagyon,
Átélt fájdalomnak árnya rajta vagyon.
De szemeid most is oly varázsszal bírnak,
Csillagok közt nő vagy, és nők között csillag!
A te büvös arczod merengővé tészem,
Szemem könnyyel telik, s imádatl nézem
Miként vennélek ki idő tengeréből?
Az én kebelemhez mint emeljelek föl?
Arczod hadd érintse az én könnyes orczám,
Szívjam ki a lelked ajkam égő csókján,
S hogy felmelegítsem elhidegült kezed,
Az én kebelemre, szívem fölé tegyed.

De jaj! hova tűnsz el, ismét hova lettél?
Drága, imádott lény ismét ködbe vesztél! . . .
Ismét magam vagyok, lehanyatlik karom,
S bennem vízióknak bus emléke vagyon.
Hasztalanul nyulok kedves lényed után,
Nem vehetlek hozzám,— vissz az időhullám. . . .

Már az álmos. . . .

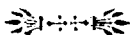
(Eminescu.)

Már az álmos kis madárka
Felkeresi rejtett lakát,
Eltűnik a lombok között:
— Jó éjszakát!

Mig a setét erdő hallgat,
Patak sir a faluvégén,
Szunnyad a virág a kertben
— Aludj békén!

Megy a hattyu hallgatagon,
Nyugvó! keres a nád között. . . .
Órangyalod ott lebegjen
— Álmod fölött!

Az éj bűvös csendje fölött
A hold sugár kévét bocsát,
Minden álom, minden összhang
— Jó éjszakát!

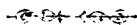

Nem értesz meg! . . .

(Eminescu.)

E világon nincsen olyan becses nekem
Mint a varázs, a mely téged körülveszen,
Hiszen melyik lényért, hogy ha nem teérted
Pazarolnék balul egy reménydus éltet?
Mesékért, álmokért mérlegeive szavat
S enyésző hangjával téged átfogjalak.
Képzélet lánczával kössek tűnő álmat
Hogy ne lássam soha a bús valóságot.

És most, mikor eszem rabja szépségednek
S minden sebet tőled úgy veszen mint éket,
Mikor olyan szépnek, bájolónak tűnsz fel,
Hogyha rám tekintesz csillagszemeiddel,
Most, mikor szerelnem, amit érted érzek,
Tiszta, mint a varázs, mely körülvesz téged,
Mint a vágy, mely ott ég egyesülés után
Fény és sötétség közt, márvány véső után,
Mikor vágyam oly szent s érzek olyan mélyen,
Hogy ily érzés nincs több se földön se égben,
Mikor boldoggá tesz minden, ami tied,
Kezed szoritása, szavad, remegésed,
Mikor talánya vagy egész életemnek:
— Most látom szavadból, hogy te nem ér-
(tesz meg!

Mikor eszembe jutsz. . . .

(Eminescu.)

Mikor eszembe jutsz mint egy tündér álom
Éjszak jéghegyeit magam előtt látom.
Csillag nem ragyog már fent a szürke égen,
Még a hold is elvész a távol ködében.
Hullám hátán usznak jégből ezer hegyek,
Elfáradt kismadár repül azok felett;
Nyugat felé szállott egy kis madárcsapat,
Hűtelen kis társa is azokkal haladt.
Fájdalom fogja el, búsan néz utánok
S kimerülve hull el — viszik a hullámok,
Átélvé a multat egy rövidke perczen. —

— — — — —
Egyre távolodunk mi is mind a ketten!
E porhüvely kihül, egyre hülök, fagyok
Mig rád örök reggel hajnalfénye ragyog!

Távol tőled. . . .

(Eminescu.)

Távol tőled itten, minden oly bús, néma,
Borus életemre rá gondolok néha.
Ugy tetszik, hogy már is nyolczvan évet éltem,
S hogy vén vagyok, mint a tél s te halott vagy régen.
Visszaemlékezés fájó harmat cseppje
Ráhull az én fáradt sivár kebelemre,
A szél ujjáival játszik ablakomon,
Én meg képzeletben regék szálát fonom,
S akkor, félhomályban előttem elvonulsz,
Kezed olyan hideg s szemed könyekben úsz.
Sóhaj kél ajkadon, szólni akarsz nékem
S általfogod nyakam karjaiddal szépen,
Én meg kebelemhez szorítalak téged
S csókban egyesül két boldogtalan élet. . . .
. . . Visszaemlékezés hangja némuljon el!
Feledjek el mindent, amit birt a kebel,
Feledjem el azt is, mint csaltál te engem. . . .
. . . Vén vagyok, mint a tél, s te meghaltál régen.

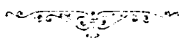
Óh, anyám! . . .

(Eminescu.)

Óh anyám, én anyám! Kődéből a multnak
Mintha hangod szólna, ha lombok susognak.
Beomlott sirodnak mohos fája felett
Tépik a falombot az őszi zord szelek.
Mintha hangod szólna, ha falevél zörög,
— Örökké így van ez s az álmod is örök!

Ha meghalok, kis lány, ne gyötörjön bánat,
Törj le számomra egy szomorufűz ágat,
Ültesd le siromra, mélyen be a földbe,
Hadd omoljon reá szemeidnek könye;
Idővel megérezem árnyát sirom fölött,
— Örök lesz az árnyék s az álmom is örök!

De ha együtt halnánk, -- így rendelné sorsom --
Ne a temetőbe, mert az setét ódon, —
Patak zugó partján temessenek minket
És egy koporsóba tegyék teteminket
Ott leszel örökké az én szívem fölött,
— Örök lesz a moraj s az álmunk is örök!

Melancholia.

— Eminescu. —

Sötét felhők között ut nyilott az égen,
A méla hold azon oly fehéren mégyen,
Ezer fáklya között oh aludjál, nyugodj. —
Eztüst lepel takar, azurkék a sírod. —
Mily szép mauzoleum a te sírod, mi szép.
Éjnek királynéja, imádott királyné!
Némán, elmerengve honol most az éjel.
Föld felett egy fényes fátyol terül széjjel,
A lég sziporkázik s mindent fehérbe von,
Épületet, romot fényes, néma sikon. —
Örködik a sírért hajlott keresztjével,
Korhadt, bús fejára setét bagoly száll fel.
Hangot át a kolomp, inog a harangláb,
És a setét démon légben haladva át
Megérinté hallkan fenn a nagy harangot
És az olyan tompa, fájó hangot adott.

Romba' van a templom.
Olyan néma, komor s fala olyan ódon. —
Törött ablakokon és ajtónyíláson
Hideg őszi szél fuj nedves éjszakákon.

Bent a templom falán s oszlopokon sorba
Látszik fakult festés időrongált nyoma.
Pap helyett egy tücsök cziripel az éjben,
Kántor helyett egy szű rág a falban mélyen.

A hitézet festé szivemben e képet,
Ez tiltetett belé bűbajos regéket,
Világzaja között ezek mind elszálltak
S amik megmaradtak, csak bús, rideg árnyak!
Benső világomat hasztalanul nézem,
Ott egy lankadt tücsök ciripel az éjben,
Kezemet e szivre teszem, de hiában!
Serceg, mint a szű a koporsó deszkában.
Ugy tetszik életem, hogy úgy folyik, szalad,
Amint elbeszéli egy idegen ajak.
Mintha nem is lenne, mintha én sem lennék,
Ki az, aki rólam mondja ezt a regét?
Oda tartom fülem s szaván nevetek még,
Min! a más fájdalmán, mintha halva lennék. . . .

Glossa.

(Eminescu.)

*Idő mulik s jő az idő,
Minden régi és uj minden;
Hogy mi a rossz és a jó mi,
Gondolkozva állj meg itten.
Ne remélj a sorstól sokat,
Ami hullám aként megyen,
Mikor szólít, mikor nőgat
Maradj hideg érzéktelen. —*

Sok történik szemünk előtt
S hallomásból tudunk sokat,
Ki tarthatna számon mindent
S hallgatná a bolondokat?
Vonulj el a világzajtól,
Tenmagadat vegyed elő
Ha hívságos lármájával
Idő mulik s jő az idő. —

S ne billentse serpenyőjét
Mérlege a rideg észnek
A perczekre, melyek balgán
Képzelt boldogságra néznek.

Élteti a hiu remény
— Pillanat bár léte itten —
Annak, aki azt ismeri,
Minden régi és új minden!

Mint színházba' e világban
Csak nézőnek képzeld magad ;
Habár soknak egy parancsol,
Érdemei ritkán vannak. —
Veszekedjék, avagy sirjon,
Ne állj véle vitatkozni,
Tanuld meg a játékból,
Hogy mi a rossz és a jó mi.

A jövő és ami elmúlt,
Az időnek Jánus arcza,
Kezdetét látja a végén,
Aki eztet felíoghatja. —
Mind ami volt, mind, ami lesz,
A jelenben megvan minden,
De hívságos lételőkről. . .
Gondolkozva állj meg itten!

Ugyanazon törvényeknek
Vagyon minden alávetve,
Sok ezer év, hogy a világ
Fennáll sirva és nevetve.
Más szereplők s a mű csak az,
Más száj beszél ismert szókat,
S ha csalódás alig ért is,
Ne remélj a sorstól sokat!

Ne remélj, ha a méltatlan
Győzelemre készít utat,
S habár benned lángész honol,
Buták mégis felülmulnak ;
S meg ne ijedj a homályba
Amely szülte, visszatérnek,
Balgán ne szegődj hozzájok,
Ami hullám, aként megyen.

Szirénhangot szólaltatva
Aranyhálót vet a világ,
Szüksége van uj alakra,
Őrvénybe csalogatna hát. —
Ne menj vakon ! Ne figyelj rá!
Kerüld a hívókat
S ne figyelj a hazug szóra,
Mikor szólit, mikor nógat.

Megbántottak ? Eredj félre !
Gyaláztak tán ? Ne vedd számba !
Mit keresnél közöttük te
Az ő semmiségük látva ?
Élje át e sivár létet,
Aki ennek rabja leszen,
Ne hordd a szivedet véled,
Maradj hideg, érzéketlen !

Maradj hideg érzéketlen,
Mikor szólit, mikor nógat,

Ami hullám, aként megyen,
Ne remélj a sorstól sokat.
Gondolkozva állj meg itten,
Hogy mi a rossz és a jó mi,
Minden régi és új minden,
Idő mulik s jó az idő. —

Ha

(Eminescu.)

Ha kívül e bús szív,
Majd ha halott leszek,
Hol közel a tenger,
Oda temessetek!

Nem kell szép koporsó
Czifraságok, pompa,
Ágyam legyen a fa
Hervadozó lombja.

Erdő közelében
Édes lesz az álom,
Ringó habok fölött
Szellő sirjon lágyan.

A vizek panaszát
Hallgassam csendesen,
Mikor a hold ragyog
A közel fenyvesen.

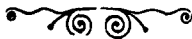
Én utánam senki
Könyeit ne ontsa,
Őszi szél sirasson
S a fa hervadt lombja.

Elenyészön, távol
Nyájkolompja kongjon,
Virágját a hársfa
Hervaszsa siromon.

Nem bolyongok többé,
Közöny nem lesz velem,
Hír és emlékezet
Veszik elé nevem.

Vénusz csillag megint
Rám ragyog estenden,
Mikoron áthatol
A közel fenyvesen.

Szenvedélytől sir a
Tenger vad danája,
Én régen por leszek,
Magános és árva !

Esti csillag.

— Eminescu. —

„Volt egyszer“ így kezdtem én is,
Mint meséket talán,
Volt egyszer, de nagyon régen
Egy szép királyleány.

Szüleinek egyetlene,
Bájos, szüzi, tiszta,
Hold volt ő a csillagok közt,
Asszonyok közt csillag.

Esticsillag alkonyatkor,
Ha kigyul az égen,
Ablakánál a király lány
Már ott várja régen.

S ahogy nézi minden este,
Megszületik vágya
És az esti csillag szintén
Szerelmes a lányba.

Élénkebb is rágyóga
Fent a tiszta égen,
Hogyha este a királylány
Az ablakhoz mégyen.

Fénye lépteit követi
Mindentűt a lánynak,
Fényes, hideg sugarával
Betölti a házat.

S ha nyugvóra hajtja fejét
A szép királyleány,
Ott ragyog az esti csillag
Az arany nyoszolyán.

Ott remeg a leány kezén
Szemein és arczán,
Fénye visszaverődik a
Szoba tükörfalán.

És a leány félálomban
És a csillagfényben
Hagyja, hogy e sugár kéve
Lelkéhez is férjen.

Félálomban, félig ébren
Szól a királyleány :
„Csöndes éjnek fényes ifja!
Miért nem jössz hozzám.

Szelidfényű esticsillag
Szállj le egy sugáron!
Jöjj el hozzám le a földre,
Legyél az én párom.

Remegve hallja a csillag
És még jobban gyúl ki,
Czikázva szalad az égről
S a tengerbe bukik.

A tengerben örvény támadt
Ahova esett le
És az ismeretlen mélyből
Feltűnt egy levente.

Könnyedén lép az ablakon,
Miként nyitott ajtón,
Ékes fejedelmi jogar
Jobb kezében vagyon.

Olyan ő, mint egy királyfi,
Lágy, aranyos haja,
Mezitelen vállait meg
Kék palást takarja.

Arcza ragyog és oly fehér
S hideg olyan nagyon,
De e szép halott szemében
Tűz és élet vagyon.

„Hivásodra előjöttem:
— Esti csillag felel —
Az ég az én szülőatyám,
Anyám meg a tenger.

Nyoszolyádhoz jöttem ime,
Utat hozzád vettem,
Ott hagytam a fényes eget
Tengerből születtem.

Kimondhatatlan szerelmem te!
Oh jöjj mostan vélem,
Én vagyok az esti csillag,
Menyasszonyom légy te.

Drága gyöngyös palotákba
Viszlek innen téged,
És az oceáni világ
Rabod legyen néked.

„Szép vagy, milyen álmainkban
Csak egy angyal lehet,
De az uton, melyet mutatsz,
Sohasem követlek.

Szavad, ruhád idegenek
Ragyogsz élettelen,
Élő vagyok, halott vagy te,
Szemed fagyaszt engem.“

* * *

Elmult egy nap, elmult három
S megint jön az este,
Esticsillag a királylányt
Ismét fölkereste.

Szép királylány is rágondolt
Álmaiban talán,
Mert a szívét vágy szállta meg
Esti csillag után.

„Szelidfényü esti csillag,
Szállj le egy sugáron,
Jöjj le hozzám, le a földre,
Legyél az én párom!

E szavakra esti csillag
Fájdalmasan reszket
S odahagyja sziporkázva
A csillagos eget.

És a légben lángsugarak
Messze szétterülnek
És a lángok chaoszából
Egy szép ifju jön meg.

Leomoló hollófűrtin
Koronája ragyog
És a légben fénysugárban
Fűrösztik a napok.

Éjsötét palást van vetve
Fehér márvány karján,
Szomorúság, gondok ülnek
Sápadt, hideg arczán.

Csodálatos nagy szemei
Égnek titkos fényvel,
Mint végtelen két szenvedély
Tele setétséggel.

„Hívásodra ismét jövök,
Szól az esti csillag;
A setét éj az én anyám,
Szülő apám a nap.

Kimondhatlan szerelmem te!
Oh, jöjj mostan vélem,
Én vagyok az esti csillag,
Menyasszonyom légy te!

Jöjj és szőke fürtid közé
Csillagokat teszek,
Csillagoknál fényesebben
Ragyogod az eget.“

„Szép vagy, milyen álmainkban
Csak egy démon lehet,
De az uton, melyet mutatsz,
Sohasem követlek!

Idegen a te szerelmed
S oly fagyasztó nekem,
Mig szemeid tekintete
Összeéget engem.“

„Te szépséges király leány!
Ime jöttem érted,
Halhatatlanságom tiltja,
Hogy a földön éljek.“

„Értelmesen beszélsz hozzám,
De én még se' értem,
Nem is tudom, hogy lenne hát,
De hogy nincs jól, érzem.

De ha igazán akarod,
Hogy a tied legyek,
Halandó légy, mint én vagyok,
Hagyd el te az eget!“

„Kivánod egy csókért az én
Halhatatlanságom,
De hogy lássad, mint szeretlek,
Megteszem, nem bánom!

Bünből fogok megszületni,
Emberi lesz sorsom
S ezt az öröklétet rólam
Levéletni fogom!“

S mint a gondolat megy, tűnik,
Üzi nagy szerelme
És napokig fent az égen
Üres az ő helye.

Addig Katalin, a fiu
Ki asztalnál szolgál,
Kupákat tölt vendégeknek
S parancsszóra ott áll.

Szolgálatot teljesít ő
Királynénál szintén,
Talált gyerek, hanem merész
És nagyon szép legény.

Szeme ragyog, arcza csinos,
Kedvelt hogy ne legyen?
Katalinát látja jönni
S ő is arra megyen.

Szép király lány Katalina
Most mennyivel szebb lett,
Ejh! Katalin itt az óra,
Próbáld szerencsédet!

Királyleány derekát ő
Szépen átfogja,
— „De Katalin! hát mit akarsz?”
— Katalina mondja: —

— „Mit akarok? Azt akarom,
Hogy ne merengj. — Szóltott —
Inkább neved, inkább mulass,
Inkább adj egy csókot.”

— „Nem tudom, hogy mit kérsz tőlem
S nem beszélek véled,
Esti csillagot szeretem,
Nélküle nem élek.“ —

— „Ha nem tudod, hogy mit kérek
S hogy mi a szerelem,
Megmagyarázom én neked,
Csak gyere el velem.

Mint a vadász, ha a madárt
Törbe csalni megyen,
Ha átfoglak balkarommal,
Te is fogj át engem.

Tekinteted mozdulatlan
Szemem felé nézzen,
Ha hónaljából felemellek,
Lábujjra állj szépen.

Pillantásunk találkozzék,
A szemsugár égjen
És örökké reám nézzél,
Ne a szürke égen.

S hogy a szerelmet ismerjed
Egészen és végleg,
Te is csókolj vissza engem,
Ha csókollak téged.“

Hallgatja a lány a fiut,
Rémül a beszéden,
Szégyenlős is, talán nem is,
Menne is, tán még sem.

S mondja halkán a királylány:
— „Láttalak már téged
S nagyon sokszor gondoltam, hogy
Találkozzam veled.

De a végtelen éjiből
Esti csillag jött fel
S e ragyogó égi fénytől
Olyan szép a tenger.

És lesütöm szemeimet. . .
— Megtöltik a könyek,
Mikor a fénysugár ragyog
Tükrén a tengernek.

Kimondhatlan szerelemtől
Ég és ragyog reám,
Hanem tovább, tovább siklik“ . . .
Szól búsan a leány. —

Szomoruan köszönt hozzám
Egy másik világból,
Örökké fogom szeretni
S örökké lesz távol. . .

Azért üresek én nekem
A ragyogó napok
S azért bájos az éj, ha az
Esti csillag ragyog.“

— „Ábrándos és bohó leány!
Jer, szökjünk meg együtt,
Elvész nyomunk, merre megyünk
S elfelejtik nevünk.

Együtt leszünk, együtt élünk,
Boldogan, valahol;
Elfelejtéd álmaidat
Esti csillagokról.“

* * *

Esti csillag gondolatnál
Sebesebben ment el,
Sok ezer év utját tette
Egy pár rövid perczen.

Elérte és el is hagyta
A csillagok honát,
Mint egy rögzített villámlás
Suhant tovább, tovább.

És a chaos belsejéből,
Melyben napok vannak,
Látja, hogy mint teremtkor
Világok fakadnak.

S mint valami smaragd tenger,
A fény veszi körül,
De őt tovább viszi vágya,
Innen tovább röpül.

Hova ér már, nincsen határ,
Szem sincs, hogy ismerjen
És születni ezen úrból,
Az idő ne merjen. —

Semmi sincsen, de szomjuság,
Kinozó, mit érez,
Örvény, ez, amely hasonló
A vak feledéshez. —

— „Öröklétnek lánczát atyám,
Vedd le rólam kérelek
És a földnek lakóitól
Dicsőítve légy te.

Halált küldesz le a földre
S tőled jő az élet,
Nem életet kérek atyám,
Halál, amit kérek!

Vedd el halhatatlanságom
És tüzét a szemnek
S mindezekért adj nekem egy
Óányi szerelmet.

Chaosba térnék teremtőm,
Onnan jöttem én meg,
Nyugalomból születtem én,
Nyugalomra térek.“ —

— „Hyperion egy világ az,
Ami vagyon benned,
Ne kérj csodát, ne kérj te jelt,
Minek nincs értelme.

Te egy ember vágyol lenni,
Halandó és gyarló,
De az ember, ha meghal is,
Más születik akkor.

Üldözi gyakran a sors is,
Szerencsét is talál,
Mi nem tudunk tért és időt,
Nem ismerünk halált.

Örök tegnap kebeléből
Él, aki ma meghal,
Ha kialudna egy nap fent,
Ég egy másik nappal.

Rendre mindég napok gyulnak
És kiégnek rendben,
Meghalni születik minden
S meghal, hogy szülessen.

De te, Hyperion, maradsz,
Ragyognál te bárhol. . .
Szólj, hogy égi szóra, vagy a
Bölcseségre vágyol?

Adjak neked csodás hangot,
Mit nem hallott ember,
Hallatára mozduljanak
A föld és a tenger?

Adjak neked oly hatalmat,
Erős kart és eszet,
Hogy e földet kedved szerint
Hatalmadba vegyed?

Adok erőt, végtelent is,
Adok kincset sokat,
Adok mindent, a mit kívánsz,
De nem halálotat. —

És kiért akarsz meghalni. . .
Im, fordulj meg tehát,
Arra a kis bolygó földre,
Nézzed mi vár reád,"

* * *

És a kijelölt helyére
Hyperion megyen,
Fénysugára szétterül a
Völgyeken és hegyen.

Leszállt a nap, este van már,
Az éj szárnyát bontja,
A hold feljön a tengerből
S mintha sápadt volna.

Bevilágít utat, bokrot
Reszkető sugara,
S rábukkan a vén hárs alatt,
Egy szerelmes párra.

„Oh hagyd fejem, hogy nyugodjék,
Kebeleden édes!
Téged látva az én szívem
Boldogságot érez.

Szívem dobban tekinteted
Bűvös-bájos fényén,
Örök békét hintesz vele
Szenvedésem éjén. —

Ha rám ragyog szemed fénye,
Üdvösségem látom,
Első édes szerelmem vagy
S legutolsó álmom.“ —

Hyperion látja onnan,
Amint néz a földre,
Mint öleli a fiut a
Fejedelmi hölgye.

Illatos a levegő is,
Virág hull le rájuk.
Virágos lesz szőke fürtük,
Tele minden vágyuk.

S a lány tele szerelemmel
Felnéz az égboltra,
S látja a szép estcsillagot
És óhaját mondja:

„Szelidfényű estcsillag!
Szállj le egy sugáron,
Jöjj el hozzám le a földre,
Legyél az én párom!”

Fénye reszket, sugarai
Szeliden ragyognak,
Írányt mutat tengeren a
Magános hajóknak.

De nem esik mint akkor az
Égről a tengerbe:
„Én leszek-e, te agyag lény!
Vagy más? — mindegy neked!”

A kis kör, a hol ti éltek
Szerencsés is gyakran,
De én itten vagyok s voltam
Hideg s halhatatlan.“ !!

I. Szatira

— Eminescu. —

Mikor fáradt szempillákkal
Oltom el a gyertyát este,
Csak az óra ketyeg halkán
Idő utjait követve;
És a függönyt az ablakon,
Hogyha félre húzom tovább,
Az ő kéjtelt fényárjával
A hold betölti a szobát;
Előszedem éjjeléből
A visszaemlékezésnek
Régen elmúlt fájdalommat,
Melyek most csak álmoképek.
Te hold! tenger királynéja,
Az ég boltján siklasz tovább,
Éltel adsz a gondolatnak
S élteted az álmok honát,
Fénysugarad derűjétől
Sok pusztaság ragyog éjjel
S mennyi ezüst patakot rejt
A rengeteg szerteszéjjel!
Oh hány ezer hullám felett
Terjed ki a te uralmad,

Fénysugaraid, amikor
Habok felett elsuhannak.
Hány virágos partot várat
És hány fényes palotákat
És kunyhókat látogatsz te,
Szemed mennyi mindent láthat!
És hány gondtelt homlokot
Gondterhesen nézel onnan!
Látsz egy királyt, birodalmát
Jövő századokra osztva,
Míg a remény a szegényhez
Nem szállhat meg a holnapra;
És ha más az állapota
Kunyhónak és palotának,
Egyaránt uralja fényed
S Génusza a' halálnak!
Egyik a tükörbe nézve
Igazítja fürtit szépen,
Míg a más az igazságot
Nézi időben és térben;
És a régi iratokból,
Mik ott hevernek a porban
Elfelejtett nagy nevetket
Felfedez ő ismét sorban.
Egy másik meg fejét töri
És pontosan kiszámítja,
Mennyi aranyt visz a hajó,

Ő számokkal bizonyítja. —
És az öreg vén tanító,
kinek könyöke kilátszik
Végnélküli számadásban
Kalkulál és ő is számít:
És a mellén összefogja
Reszketően a kopott ruhát,
Nyakát gallérjába tolja,
Fülébe pedig a vattát.
Száraz, nyurga és beteges,
Megis szánja, aki látja,
De azért az egész világ,
Ott van az ő kis ujjába.
Fejében mult és a jövő
Összejönnek, találkoznak
S éjét a végtelenségnek
Megfejtí, hogy csak okozat.
S épp. amiként régen Atlasz,
Vállán hordá a világot,
A végtelen mindenséget,
Nála megfejtik a számok.
Míg a hold beüzstözi
Tudós könyvek sokaságát,
Képzetele egy percz alatt
Évezredes multba száll át.
A kezdethez, mikor a lény
Nem volt lény, mert nem létezett.

Mikor mindenből hiányzott
Az akarat és az élet,
Mikor semmi sem rejtőzött,
Habár rejtve vala minden,
Mikor önmagát fürkészte,
Aki kifürkészhetetlen,
Nem volt még értelmes világ
És felfogni értelem se,
Mert egy sötétség volt minden,
Egy elaludt sötét tenger,
Nem volt semmi látni való,
Szem se vala aki lássa,
Nem volt még kibontakozva
A megnem teremtett árnya;
Önmagával kibékülve
Örök béke uralkodott!
S im az első s egyedüli!
Nézd mozogni azt a pontot!
A Cháoszból anya válik
És ő maga apa leszen,
Szappanbuboréknál gyengébb
Az a mozgó pont, pediglen
Határtalan kényur leszen
Világhatárai felett. —
És azóta örök ködnek
Sávokra bomlani kellett
És azóta csillagsereg,

Hold és nap szórnak világot
És azóta maiglan is
Jönnek régeltűnt világok
Chaosz szürke világából
Ismeretlen ösvényeken
Káprázatos rajban jönnek
S fakadnak a végtelenben. —
A világba hozzák őket
Határtalan forró vágyak,
Mi pedig e nagyvilágban
Gyermeki a kisvilágnak,
Hangyabolyokat építünk,
Miket halál szele jár át,
Mikroszkopikus királyok,
Császárok, nép és katonák
Mint nemzedék folytatódunk,
Kiválóknak hiszszük magunk,
Egy arasznyi kis világnak
Efemer fiai vagyunk,
Elfeledvén, hogy e világ
Megakasztott szempillantás,
Hogy előtte és utána
Setétség van, úr és nem más. —
Mint a porszem, amely játszik
Egy fénysugár birodalmán,
Ezer színben sziporkázik
S a sugárral oda van már.

Öröktartó éjjelében
Éppen úgy az öröklétnek
Sugár és szempillantási
Megvannak és nem enyésznek. —
Mint sötétben visz az árnyék.
Ha elalszik, ennek vége,
Mert a nemlétezés álma
A mindenség képzelt képe. . .
Aki gondolkozó elme
Nem a jelent hányja-veti,
Gondolatja jövőbe néz,
Mi jelenünket követi. —
A napot, a mely ma fényes,
Látja mint egy kihült tárgyat,
Mely eltűnik, mint egy sebhely
Felhők között s olyan bágyadt
És a bolygók aláhullnak
S rohannak az ürben távol,
Hogy végre megszabadultak
A nap zsarnok hatalmától;
És az égbolt eisötétül,
Setét lesz a csillagsereg,
Amely lehull a magasból,
Mint őszzel a falevelek. —
Meghalt idő, kihült teste
Örök valósággá leszen
És semmi sem történik majd

A kihalt nagy végtelenben ;
És a nemlét éjjelében
Mind alá hull, minden hallgat,
Önmagával kibékülve
Örök béke vesz uralmat. . . .

Közönséges halandóktól
Királyokig fel, ha nézed,
Egyaránt gyötri agyukat
Talánya a földi létnek.
Boldogtalanabbik köztük
Melyik volna, nem is tudom,
Rejtélyes az élet utja
S együtt mennek ők ez uton.
Ugyanaz az egy nyilvánul,
Ha kutatod, ha figyeled :
Felto'ni magát a többin
Ki teheti, s élelmesebb ;
Mások addig félreállnak
Nagyszerényen az életben
S mint a vizek habja tűnik,
Ugy tűnnek el észrevétlen ;
A vaksors nem jegyezi föl,
Mit akartak s gondoltak ők,
Mint a hullám, halad tova
Az emberi élet fölött.

Magasztalják bár az írók,
Mondják el őt bölcsnek, jónak,
Mi haszna van mindezekből
Annak a vén tanítónak?
„Halhatatlanság,“ mondjátok,
Hisz amig ő élt és gondolt,
Mint az örökzöld a fához
Egy eszméhez kapaszkodott.
Ha meghalok, — szól magába —
Ismert lesz a nevem soknak,
A századok általadják
Utánjövő századoknak
Mindenütt és mindörökké.
És az emberi agyakban
Menhelyet lelnek eszméim,
Könyvbe írva, miket hagytam!

Ó te együgyü tudós te!
Mindent tudsz, amit hallottál,
És amiket te beszéltél
S mi előtted elvonult már:
Egy parányi képzelődés,
A gondolat halvány árnya,
De mind, ami veled történt:
Kevésre emlékszel már ma!
És ha saját tetteidet
Jegyzés nélkül te sem tudod,

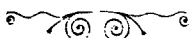
Tán más töri majd a fejét
Életed, hogy miként futod.
Talán századoknak multán
Holmi tudós, pedáns alak,
Könyvedről letörli a port,
Amit évek reá raktak
És két sorba írva adja
Vaskos könyved kivonatát,
Atticizmusát dicsérve
S megdicséri magamagát.
Bármit tégy is, alkossál bár,
Avagy dönts le világokat,
Egy maréknyi föld a tied :
Koporsódra, mit rá dobnak.
A kéz, amely birni vágyta
Jogarát a mindenségnek
És az ész, mely mindent uralt :
Négy deszka közt jól megférnek !
Temetésed fényes leszen,
Nagy tömeg veszen részt benne,
De közömbös lesz a tömeg,
Mintha nem temetés lenne.
Aki pedig beszédet mond,
Hogy hívságos ez az élet,
Az nem is téged magasztal. . .
Magáról mond dicséneket —
A te neved árnyékában. —

Amit várhatsz ime minden!
Sőt áthatva az utókor
E tévedéstől, ha nincsen,
Mivel nem tud utolérni,
Tán megtapsol, azt hiszed te?
Meghallgatják életrajzod
S igazolva látják benne,
Hogy te valál jó barátom
Kicsi elme, közönséges,
Szóval hozzájuk hasonló!
S mindegyiknek hizelgő ez
Hogy nem voltál nagyobb ná'a.
Ünnepélyes hangon szólnak
Gyűléseken hogyha néha
A szó beszéd folyik rólad.
Megvolt köztük előzőleg
Arra nézve állapotás,
Hogy csak ilyen dicséretben
Legyen írva az az írás.
Így aztán ha bármelyik is
Kritikát mond, beszél rólad,
Mit meg nem ért könyveidből:
Rá fogja, hogy nagyon rossz-zak.
Sőt mi több, még ezen felül
Előélted nézik sokat.
Hátha foltot lelnek benne,
Avagy kisebb botrányokat.

Igy aztán majd mindezek tán
Velük hasonlónak tesznek,
Nem a fény, amit árasztál,
Foltok, hibák, szóval ezek.
Elcsüggedés, gyenge lélek,
Minden rossz, mit ember hordoz
S végzetlenül ragadnak
Egy maréknyi röghöz, porhoz.
Egy agyonkínzott lélek
Minden kicsi gyengesége
Jobban érdekli majd őket,
Mint maga a fényes elme.

Bent a parkban hol virágját
Rázza a vén hársfalombja,
A hold szelid sugarai
Lombok között átlopóznak
És a múltak éjeléből
Ébresztenek ezer vágyat,
Mindegyik csak eltűnt álom,
Oly szintelen, olyan bágyadt.
Kisvilágunkba hatolnak
És a gyertyaoltás után
Ezer árnyat támasztanak
Éltünk titkos lelki útján.
Hogy ragyog a sivar puszta

A hold szelid fénye mellett
S rejtve marad ezüst vize
Erdők között a csermelynek.
És ragyogó fénysugarad
Hány ezer hullámon lépked,
Ha a tenger végtelenje
Ringatja a szelid képed.
S mindegyiket, kik e földön
A sors keze alatt állnak,
Egyaránt uralja fényed
S génusza a halálnak!

Sonett.

(Eminescu.)

Kihalt az élete büszke Velenczének,
Nem hallasz éneket, hallgatnak a dalok,
Ives bemenetre a holdsugár ragyog
S fent az ég azurján a csillagok égnek.

Okeános, akit nem vénitnek napok,
Enyészetén keserg drága jegyesének,
Látja örökifjan, mint tűnik az élet
S megtörnek az éjben a parasztló habok.

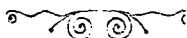
Boldog reggel királynéja
Éjünk előfutárja csak,
És új élet kincsesháza
A halál is, mely csak látszat.

Minden tűnő életperczből
Tanulom az igazságot,
Mely az öröklétet tartja
S forgatja a valóságot.

Tűnjék tehát ez az év is,
Hadd enyésszen el a múltba,
Az életnek kincsözönét
Tenelkedben bírod újra.

A holnappal teldod éted
Mely rövidebb a tegnappal,
S mindég szembe találkozó
Az örökös mai nappal.

A csillogó látnivalók,
Melyek jönnek éltünk nyarán,
Nyugodjanak változatlan
Örök eszme fénysugarán!

Kora ifjuságom óta . . .

— Eminescu. —

Kora ifjuságom óta
Eszméimet rovom én le,
Könyvek lapja tele van már,
Élet lapja szintén tele.

De azért ne kövessétek,
Téves irány amit vettem
Éltem álmát a sötétben
Hamis utakon köveitem.

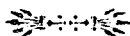
Fermátlanok gondolatim,
Szabály, tartalom sincs tán itt,
Csapongnak, de eltévednek,
Eszmém sivár, versem sántít

Banális és közönséges
Mí agyamnak szüleménye,
S felruházom elég balgán
Szép ruhákba, aranyékbe.

Eszméim mint a hibridák,
Egyiptomi piramisok,
Fent a hegyen Mauzoleum,
Rajta a sok ékirások.

Sfinxek vannak ott két sorban
Monoliták, propileák,
Miket látva megesküdnél
Hogy belül van egy holt világ

S mikor belépsz csalódva látsz
Amit eszed nem is sejtett,
Gyertyák között, ravatalon
Egy magános szegény embert

Száll a gyászos . . .

(Eminescu.)

Száll a gyászos éji lepke
Fáradt szárnya viszi tova,
Míg a gyomvert sétányokon
Hulldogál a fának lombja

A holdvilág próbálkozik
Lombja között a nagy fáknak
Útat törni valahogyán
Egy-egy vékony fényugárnak.

Párjavesztett fülemile
Lágy danája sir az éjhen,
Megrezzen a holdsugara
S bölintgat a lomb is mélyen.

S te szépséges, bánatos lány
Nem is hallod talán a dalt,
Elmerengve ülsz a parkban
S lelked ott repül a multban.

Párja vesztett fülemile
Panaszhangját nem hallod te?
Mennyi eltűnt boldogság van
A bús dalban énekelve!

Éjjel.

(Eminescu.)

Sarokszölyémben merengve ott a meleg kandalónál
Nézem a kialvótűzet, kékes lángja fel-felgyul,
S míg gondolatom elalszik és szempillám lezárul
Reám ott a félhomályban meleg, édes álom száll.

Ekkor te a félhomályból hozzám sietsz mosolyogva
Mint téli hó, oly fehérén, édesen mint nyári hajnal,
Térdeimen ülsz szerelmem és átölelsz karjaiddal,
Mélyen, áthatóan nézel az én halavány arczomba.

Érzem dombor, puha, fehér kebelednek illatárját
Puha karod által ölel, fejed szelíden rámhajtod,
S majd mint álomból ébredve, fehér kezeddal simítod
Küszált fürteimet s fejem, melyet setét bánat jár át.

Szerelmesen álmadozva, homlokomra adsz egy csókot,
Égő tüzes ajkaiddal, tudva, hogy nem vagyok ébren,
Szemeimet is csókolod, félálomban csókolod érzem
S mosolyogsz, miként egy tünékeny édes álmokép szokott.

Ó dédelgess, szép kedvesem míg homlokom sima, d'érült
Dédelgess míg fiatal vagy, miként első napsugár,
Míg tiszta vagy, mint egy rózsza, édes, mint az illatár,
Míg nem vagyok megvényülve s a szívem még nem
kihült.

Fordította: Simon Auréli.

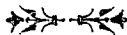

Folyamba megy . . .

(Románból A. S. után.)

Folyamba megy a kis csermely,
Folyók tengerbe szakadnak,
Csókot ad a szél a szélnek,
Csókot ad a hab a habnak.
Boldogság csak egy van, hogyha
Csókod, élted mással osztod,
De a földi boldogságtól
Az ég engem rég megfosztott.

Ég felé tör a nagy hegy is,
Hab a habbal össze érnek,
Mézkes kelyhét a virág is
Kitárja a szorgos méhnek,
Az ég csókolja a földet,
Tenger hullámit a hold is,
Mindenütt csók, én csak egyet
Reménytelen várok most is.

Nazdravin.

(Román népballada.)

Nazdravin bus dalaira
Zug az erdő, sir a patak.
Meghallja ezt az ő anyja.
— Nazdravin én kedves fiam
Dalaidban fájdalom van,
Csalódásról dalolsz most te
Vagy talán vársz kedvesedre?
— Dalolok és busulok én,
Szép kedvesem nem jön felém!
— Nazdravin szerelmes fiam
Ne önts bánatot a dalba
Kertünk végén csinálj malmot,
Csinálj malmot drága érczből
Vámot ne vegyél senkitől,
Hire megyen a malomnak,
Örölni ott sokan fognak,
Kedvesed is oda jön majd.
Elment hire a malomnak
Örölt is az nagyon soknak
De kedvese nem ment oda.

Nazdravin bus dalaira
Zug az erdő, sir a patak.
Meghallja ezt az ő anyja.

— Nazdravin én kedves fiam
Dalaidban fájdalom van
Csalódásról dalolsz most te
Vagy talán vársz kedvesedre?
— Dalolok és busulok én
Szép kedvesem nem jön felém!
— Nazdravin szerelmes fiam
Ne öntsd bánatod a dalba,
A virágos kertbe menj el,
Kutat készíts ivóvízzel,
Hire megy az ivókutnak,
Onnan inni sokan fognak,
Kedvesed is oda megy majd!
Mikor híre ment a kútnak,
Sokan jöttek, sokan ittak,
Csak kedvese nem ment oda.

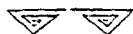
Nazdravin bus dalaira
Zug az erdő sir a patak
Meghallja ezt az ő anyja
— Nazdravin én kedves fiam
Dalaidban fájdalom van,
Csalódásról dalolsz most te
Vagy talán vársz kedvesedre?
— Dalolok és busulok én
Szép kedvesem nem jön felém!
— Nazdravin szerelmes fiam
Ne önts bánatot a dalba
Hired költöm hogy meghaltál

És hogy kiterítve vagy már.
Hire megy a halálodnak,
Hozzád sokan jönni fognak,
Kedvesed is ide jön majd!
Hányan hallották halálát,
Mind eljöttek hogy meglássák.
Szép kedvese, hogy hallotta,
A nővérét küldte oda
Látná a hir igaz volna;
Ott látta őt kiterítve
S vissza ment a gyászos hírrel.
Szép Joánnát meg is lelte
Künn a gyöngyvirágos kertbe
Virágokat tépegetve.
— Szomorú hír a mit mondok:
Drága kedvesed már halott!
Eldobta a virágokat
S ajka ilyen szókra fakadt:
Nőjjetek virágok nagyra,
Minden utat betakarva,
Nem nyeslek le, csak úgy hagylak!
Nőjjetek és nyiljatok ki,
Én nem foglak többé látni,
Ti se láttok többé engem,
Mehalt az én szép kedvesem!

Mikor a küszöbhez ére
A sírókat szépen kérte:
Vegyétek le a takarót

Lássam hogy néz ki a halott;
Vegyétek a lábáról is
Csalfa halált láttam ott is.
— Ilyen csudát még nem láttak!
Arca piros mint rózsának;
A ki halott annak sápadt!
Színe fehér a karoknak
Pedig sárga a halottnak!

Leugrott a ravatalról
S a lányt átölelte . . . akkor
Megrepedt a szivők nekik . .
S harmadnap együtt temetik,

Pintye vitéz.

(Román népballada.)

Lejtőjénél a nagy hegynék,
Lángja lobog esti tűznek,
De tán nem is tüzek vannak,
Hanem Pintye sátora csak.
Zsindelylyel van zsindelyezve,
Oldala pázsittal fedve,
Kerek asztal körül ülnek
Válogatott szép legények
A sátornak közepében

Száznyoleczvanan vannak éppei:
— Melyik vitéz találkozna
Hogy elmenjen Nagybányára,
Hozni nekünk sót, kenyeret,
Óbort is de jó erőset,
Mit urak isznak valahol,
De ott is csak ünnepnapkor.
Pintye legjobb barátja
Vállalkozik egymagába.
Felnyergeli paripáját
És Nagybányára indul hát.
Mikor oda ér a vitéz,
Megrémül mind aki rá néz.
— Jó napot és valóban jót!
Te vagy Pintye cimborája
Kinek délczeg a járása,
— Jó napot és valóban jót!
Én vagyok a cimborája
Kinek délczeg a járása,
De adjatok miket mondok,
Fizetésről nem is szólok
Pintye cimborája vagyok.
Ide küldött ti hozzátok
De a pénzt nem látjátok!
Jó napot és valóban jót!
Te a Pintye cimborája
Hogyha nekünk elbeszéled
Pintyét mivel ölhetnénk meg
Hivatalba teszünk téged!
Pintyének ez a halála:

Vegyél tavaszbuza szemet,
Tegyél hozzá patkószeget,
Borsómaggal is keverjed,
S ime Pintyét te megölted.
Aczél inget vesz magára,
Hogy a golyó át ne járja!
Elmondván Pintyének vesztét
Nagy hivatalba is tették,
Vasba verve, megkötözve
Bevetették a börtönbe. —
Ti jó urak szépen kérlek
Balkezemet eresszétek,
Jobbért hiába is kérlek.
Kikötözték a balkezét,
Ezzel irta bus levelét
És azt Pintyének küldötték.
Éppen hozták az ebédet
Mikor kapta a levelet,
Az ebédet abba hagyta
A levelet elolvasta.
Szeme könnye is megeredt,
Írczán folynak a könnyecseppek,
Czimborája levelére ;
Gyors lovára ül, a melynek
Nagy sörénye földig ér le.
Egy emberrel találkozott :
— Jó napot de valóban jót!
Te vagy a hős vitéz Pintye?
Hogy indultál Bányára te?

— Czimborámhoz a börtönbe
És a börtönhöz megy legott,
Berugja a börtön ajtót,
Hogy az darabokra omlott;
Pintye akkor imigyen szolt:
Jó napot és valóban jót!
Jó czimborám itt volnál te!
Itt volnék, te vitéz Pintye!
Mert tán Isten így rendelte.
De te menj el Pintye kérlek
Az urak megölnek téged
Tavaszi buzaszemekkel
Hozzáéve patkószeggel
Borsómaggal is keverve!
Pintye akkor átkot mondott,
Átkot mondott szörnyü nagyot
Ki barátjára biz titkot.
És meglőtték akkor nyomban
S el is temették még ottan
Nagybányának kapujánál.
Hogy tudják hogy halva van már.

A szántó-vetőkről.

— Goga Octáv. —

Hozzátok tér csodálattal
Oly gyakorta gyötrött lelkem
Reményét a jobb napoknak
Csak ti bennetek lelem.
Keresztények ünnep nélkül
Bús lantom hangja tietek,
Természet hű fiai, kik
Könnyek között születetek.

Határtalan kegyelmével
Az ég gyászos léteteknek
Legtisztábbik fénysugarát
Szent derűjéből küldé meg.
Lelket adott fogékonyat.
S hogy értsétek, érző szívet,
Erdő lombja hogyha susog
Madárdaltól zeng a liget.

Hives mezőn szánt ekétek,
Kora reggel már ott vagytok,
Tavasz ragyog künn a réten,
Szemetekben tavasz ragyog.
Veletek a jóságos rög
Talán titkos nyelven beszél,
Minden virágot ismertek,
Ismerős tán minden levél.

És a munkát szent terhével
Kettős kézzel hordozzátok,
Édes nyári reggeleknek
Harmatkönnyét tapoljátok.
Senki sem szán benneteket
Csak az Ur az ég honából
Aki fáradt fejetekre
Gloriát von napsugárból.

És fárasztó munka után,
Ha szükmarku gazdátok,
Áldón tekint rátok az ég,
Mert nem ejt ki panaszt szátok.
S ha a hitvány kövel dobál,
Mert kenyér a ti munkátok,
Ég ura a vigasztaló
Kegyelemmel tekint rátok.

Mikor pihen az ekétek
Fehér téli éjszakákon,
Mesétekben gyönyörködöm
Mig elfog az édes álom.
Táltoson királyok jönnek
Gyémánt, arany rajtok minden,
Mennyi fény és mennyi pompa
Fér a kis kunyhóban itt benn.

Erdők, mezők lakói ti,
Fiai a természetnek,
Termés, föld jut gazdátoknak
Izzadás és könny tinektek. —

Kunyhótokból, hól eldugva
Sir a nóta, pajkos a dal,
Onnan indul nagy útjára
A felszabadító angyal . . .

Enyém a könny, mely ott rezeg
S megtörik a pillátokon
Kín és vágytelt lelketekkel*
Az én lelkem szintén rokon.
De mint alvó tenger mélyén
Szíveteknek derűjében
Százados és rémes vihar
Bosszura vár nagyon régen!

Nálunk . . .

— Góga Octáv. —

Nálunk zöldel a nagy erdő,
Virág van a réten,
Tarka lepkék kergetőznek
És gyászolunk régen.
Dalt tanulni csalogányok
Messze tájról jönnek,
Nálunk virág, dal fakadnak
És temérdek könnyek.

Fent az égen égetőbb is
Az öreg nap reggel,
Mióta e virányokon
Nem minékünk kél fel.

Minálunk az erdő mélye .
Fájó hangot hallat,
Hármas Körös és Maroson
Panaszos hab halad. —

Nálunk menyecskék, leányok
Sirva fonnak — szőnek,
És fájdalmát együtt sirja
A szülő és gyermek.
Gyászba borult egiünk alatt
Még a dal is lágyabb.
Mindnyájunknak szemeiben
Ott sirnak a vágyak.

És óvatos a lepke is,
Ha virágra akad,
Mert a harmatcsepp a rózsán
Szemeinkből fakad.
És a hegyek, a nagy erdők
Zugják titkos nyelven
Hogy könnyeink árja uszik
A vén Olt medrében.

Álmunk van, mi nem valósul,
Fájdalmas és gyászos,
Teljesültét hasztalanul
Várjuk mi a házhoz.
Vén időknek maradványa
Hivságos és kinos,
Elérhetlen álmképünk
Éjjel-nappal kinez.

Éjfélt ütött.

(Eminescu.)

Az érczharang nyelve éjfélt ütött tompán
S az élet vámosa, álom nem jön hozzám.
Taposott ösvényre hív a halál engem:
Közte s élet között véleményem tegyem.
De a gondolatom mérlegének nyelve
Most is miként mlndég, kettő között áll meg.

Donna Clara.

(A. Naum.)

C'était dans la nuit brune,
Sur le clocher jauni,
La lune
Comme un point sur un i.
A. Musset.

I.

Ott ül mélán, órahosszat a bájoló Donna Clara
Meggyszinü veranda alatt egész nap ott vesztegel,
Ha a szellő arra téved, megcsókolja piczi száját,
Mely a vágyó szerelemről egy románczot énekel.

E világon ilyen szép száj nem is volt több, nem is lehet,
Kissebb lábat, mint az övé, nem láttak még, higyjék el,—
És Murillo, ha még egyszer madonnát festeni fogna,
Ő modellnek bizonyára Donna Clarat kérné fel.

Donna Clara szép Jaonból andaluzi bájos tündér,
Karja karrarai márvány, keble mint a lilium, —
De mi bántja, hogy szomorú, miért az ő biborajki
Sötét bánat szavát ejtik s panasz tanyáz azokon?

„Donna Clara buslakodik, — azt mondják a jó szomszédok
Amióta Don Fernando tegnap háboruba ment .
Sok délczeg ifjat megöl a háboru, az átkozott,
S ki ma virult, holnap ott pihen a sirban lent“.

Mikor tegnap háboruba ment a férje Don Fernando
Alkantarai Don Paezt a szép apródját is vivén. . . .
Titkos éjen mennyi könnyvet ejtett szegény Donna Clara
Egyedül az Isten tudja, nem sejtheti földi lény!

II.

Elmult két nap, elmult három s nem jön hír a csatatérről
„Don Fernando, Don Fernando bubánatom végtelen,
Oh mert átkos minden esata, háboruban átok fekszik . . .
És elvitted Don Paezt is, hogy hirt hozzon majd énekem“

Donna Clara buslakodik — azt mondják a jó szomszédok —
Amióta Don Fernando messze háboruba ment.
Sok délczeg ifjat megöl a háboru az átkozott,
S ki ma virult, holnap ott pihen a sirba' lent.

De mi zaj kél egyszeribe, mi lárma van künn az utcán?
Habzó murciai ménen Fez kapuin sebesen
Mint a villám, mint gondolat Don Paez a szép deli apród
Szép levéllel, aranyossal. csatatérről itt terem.

Erkélyre és ablakra szaladnak mind a leányok,
Alkantarai Don Paez ott vágat Madrid térein,
Szép termete hajlékony nád, hullámzanak szöke fürti,
Sarkantyuja csengő arany, ő maga egy cherubim. —

És az apród, ahogy belép, térdet hajt a szép nő előtt ;
Nem szól semmit, de a szeme égő vágy és úgy beszél,
Donna Claramintegyszobor, nem bir csak egy szót is szólni
Don Paez átadja az irást és a hadba visszatér.

Esteledik — és az éjjel kiterjeszti setét szárnyát,
Elvész, elhal Madrid zaja, alszik a fáj, a berek.
A hold pedig fent az égen fénylik, mint egy aranylámpa
És az ódon, setét kastély árnyban pihen, szendereg.

Habzó andaluzi ménen Fez kapuin lovag vágat,
Dobogásnak tompa zaja néma éjben elterül,
Don Paez a szép deli apród levelet visz Fernandonak.
Egyre vágat, száguld lova s mint a szélvész úgy repül.

De mily árnyék lopózik be? Égben repül? Szél okozza?
Meggyszin veranda alatt egy árnyék suhan és elbu. . .
Éjjel megcsal a szemed is, talán csak a képzet dolga.
Lehet árnyék, lehet nádszál, lehet aransarkantyu. . .

Oh a hold lesz, mi lenne más,
Mert ime lásd,
Halvány, rezgő fénysugára
Utánoz palotát várat
S ha sugarát hinti széjjel,
Lovagot is nyári éjjel.

Utánoz a fénysugára
Göndör fürtöt,
Picziny bajuszt,
Hajló nádat és sarkantyut.
És a holdnak fénysugára
Behatol az ablakokon,
A falakon
S onnan száll a
Szőnyegekre.
Reszketve száll
A holdsugár
Az alvóban
S elvész ottan ;
Nagy merészen
Minden helyen
Megjelenik
Áttör csipkén
S félve — lopva
Áthatol a
Függönyökön
Az eltűnik a párnák között.
Hol itt látod, hol ott szalad
Mint egy kedves, pajkos tündér,
Néki minden nyitva, szabad.
Oh a hold lesz, mi lenne más,
Mert ime lásd, —
Halvány, rezgő fénysugára
Utánoz palotát, várat
S ha sugarát hinti széjjel
Lovagot is nyári éjjel !

III.

Leszáltt az éj már jó régen. A hold felhők között bujkál
Régen elhalt Madrid zaja alszik a táj, a berek :
Mig Fernando a harctéren nagyon rosszul nyugodhatik,
Kastélya a setét, ódon árnyban pihen, szendereg.

Csakis Fez kapui felől jön egy lovag nagy vágatva,
Dobogása, tompa zaja néma éjben elterül,
Don Paez az, a deli apród, levelet visz Fernandonak,
Egyre vágat, lova száguld s mint a szélvész ugy repül.

Donna Clara most már boldog — azt mondják a jó
[szomszédok —
Hisz az öreg Don Fernando irt, mióta hadba ment. . . .
. . Sok délczeg ifjat megöl a háboru, az átkozott,
Ki virul ma, holnap ott pihen a sirba' lent.

Dalok.

(Cugler Matild.)

I.

Mikor mindent elveszítél,
Minden reményt, minden vágyat.
S nem szállják meg szived többé
Titkos érzet, forró vágyak,

A rózsának, amely virit
Nem kérsz akkor öröklétet,
Örülsz neki, de ha hervad
Nem sirsz, hogy nincs benne élet.

Nem kérsz hitet, változatlant,
Nem kérsz szerelmet a sirig
Hisz tudod, az ég a földnek,
Csak egy pillanatra nyílik.

II.

Viszonyzatlan szerelmedet
Bus dalokba énekeled,
S miként terhet, végtelen kint
Ugy tekinted életedet.

Hej! Nem tudod, milyen kin az
Mikor semmi sem fájhat már,
Nincsen hited, nem szerethetsz,
Szived, lelked oly kopár.

Lám én szeretném érezni
Fájdalmadat, nagy kinodat,
Mert a szívem fásult, üres
S jobban gyötör ez a tudat!

III.

Izzó forró Etna hegye
De annyi tűz nincsen benne,
Mennyi kínos kétségbeesés
Lakik az én kebelembe.

Nem is ragyog annyi csillag
Tiszta, derült nyári éjen,
Fájdalomtól s nagy kínoztól
Mennyi könnyem hullt már nekem.

És hasonló nagy kinomhoz
Csakis egy van a világon :
A te hideg nagy közönyöd
Mely megölte boldogságom !

IV.

Hogyha egyszer latba vetnének
Szerelmemet s szerelmedet,
Hidd el, hogy az érzelemből
Kisebbik rész jutna neked.

Mert a férfi szerelmében
Csakis önmagát szereti,
Míg a nő a reménységét,
Istenét csak ebben leli. —

Ez az égi, szent érzélem
Osztályrészüil kevésnek jut, —
A gyönyör a férfi hite,
De szeretni csak a nő tud !

V.

Ha az égről csillag fut le,
Azt hallottam életembe
Hogy az ember forró vágya
Teljesedik nemsokára.

Olyan szép volt sokszor látnom
Csöndes, nyári éjszakákon
Ezer csillagot az égen
S ezer vágyam támadt nekem.

Királyné kívántam lenni,
Mint egy tündér lüldökleni,
S bár elmondtam ezt a vágyat,
Csillaghullás még sem támadt.

S akkor megláttalak téged,
Szemedben a derüs éget,
Merengtem a csillagokon
S égbe szállt a gondolatom.

Ezer vágyból én Istenem
Csak egy teljesedjék nekem,
Hogy szeressen, mint szeretem
Csakis ezt add meg én nekem.

Ekkor megfogtad a kezem
S annyi szépet mondtál nekem
Hosszan néztél két szemembe
És az égről csillag hullt le.

A multból.

(Vlahutia.)

Kihalt bennünk a szerelem,
A sirkertbe jér hát velem,
Ahol mélyen eltemetve
Annyi ábránd pihen szépen,
Közöny lett a szemfedője
S bus feledés lépé régen.
Szánakozást hagyjunk félre
Hisz nem hibás egyikünk se. . . .

Mennyi sirhant, mennyi fejfa!
Első csókunk ime itt van. . . .
A hold ezer csillag közül
Elmerengve nézett minket
És a sziporkázó légben
Ezüst sugárözönt hintett.
Megcsókolám selyem fürtöd
S orcánk örömkönyben fürdött! . . .

Emitt egy vágy. Jól ismered,
Vágya volt az két gyermeknek,
S mint egyesül két fénysugár,
Ugy számíták ők is régen
Együtt élni, együtt lenni

E hívságos földi létben ; —
Mi vagyunk az a két gyermek. . . .
Vágy és remény — mivé lettek! . . .

Sirdomb alatt nagyon régen
Első eskünk alszik mélyen,
Karjaim közt tartottalak
Ugy csókoltam szemeidet,
S álmadozva hallgattuk a
Dobogását sziveinknek,
Regét mondott, tündér regét
Mikor örök esküt tevénk,

De mellette, s ez is régen,
Sirdomb alatt olyan szépen
Aluszik az első sóhaj
Amit nem feledhetek el
Az a végső „Isten hozzád ?“
S te csak nézted kisírt szemmel
Annyi álmot, annyi szépet
Mint hiúsít meg a végzet! . . .

Mit most birunk ime minden
Kihalt érzés kihült szivben,
Némán, hosszan nézzük egymást,
Közönyös vagy, hanem félek,
Talán mégis nyugtalanít
Szivedben egy kínos érzet
Gondolatban vissza térve
Multunk gyászos sirkertjébe! . . .

Kegyelem !

(Vlahutia.)

Oh mi szép vagy, kedves leány,
Mennyi bájjal, mennyi kéjjel
Hordod gömbölyű formáid
Lépve kecsesel és eszéilyel,
Olyan kimért, méltóságos,
Olyan kecses mozdulatod
Miként a tó felületén
Lágyan ringó, rezgő habok.
Szemeid az éjsötétek
— Veszedelmes tündér szemek —
Előtűnnek olykor hogyha
Pilláidat felemeled
Éppen, mintha két csillagot
Felhők között bujni látnál
E két csillag úgy tűn elé.
Ah értem én, tudom én már,
Miért vesznek téged körül,
Te utánad miért epednek,
Kik igézve mosolyodtól
Rabjai a szépségednek :
Tündér vagy te a nők között,
Itt a földön párod nincsen,
Arczod pedig hajnal pirja,

Abból alkotá az Isten.
Szalonoknak ragyogása,
Bálok büszke királynéja: —
Tömeg hullámai között
Hogyha lépdelsz néha-néha
Megállnak és elbűvölten
Sugva néznek teutánad,
Csodálkozás fogja őket,
Sóhajtozás, titkos vágyak. —

Valjon ki a boldog ember
Ki ura e drága kincsnek?
Az életét ki büvöli
S fájdalmait ki öli meg?
Forró ajkid részegítő
Csókjai közt ez az élet
A kinokat nem ismeri
A regék világába téved!

II.

Ah a keringő kezdődik,
Egy csoportból ime kilép
Magas nyulánk szőke ifju
S léptét irányítja feléd,
Te pedig már fel is álltál
Mire ott van temelleted
S fehér puha márvány karod
Az ő nyaka köré teszed
És repülve és álmodva
Fejed vállán pihenteted
És derekad átfogja

S forró, tüzes leheleted
Az ő hevült arcját éri.
Érzed szive miként repes
És a kéjtől szemeitek
Félig csukva, mell a mellhez,
Eszetek e boldog perczben
Egy vágyon van s gondolaton.
Szenvedélyes őrüilt táncz ez,
Örvény, amely szédít nagyon.
Lábaitok a parkettet
Alig érik néha hegygyel
S hajad kibomolni készül
Amint mentek olyan sebbel,
S a világ megáll s nézi
Mint repültök, miként mentek,
Titeket a természet is
Éppen egymásnak teremtett! . . .

III.

Későn, egyedül, fáradtan
Állsz hálószobádban némán,
És elnézed a tükörben
Szép alakod hosszan, mélán.
Susog a kifűzött ruha
Magadról ahogy leveted,
Köpeny gyanánt hogy elfedjen
Hosszu hajad leereszted.
Mezítelen karjaídat
Fejedre kulcsolod szépen,
Czipő helyet papucsot huzsz
S elmerengve néma éjben

Semmit sem gondolsz és mégis,
Hogy az árczod kigyul, érzed
S úgy tetszik, hogy érzületien,
Mert hagyon bús ez az élet.
Borzadsz tőle, de egyszerre
Meglepnek a forró vágyaid.
Édes restség fog el téged
És a gondolat elkábit
Kedves karok közt pihenni . . .
. . . Ah ha mostan csoda esnék
S eléd lépne „Ő“ e perczen
Feltételen rabja lennél.
Lealacsonyítna : túrnéd,
Hadd hurczoljon sárba téged,
Néki adnád életedet,
Hiszen kevés ez az élet
Ha tudnád, hogy akkor öl meg,
Mikor karjai közt leszel
Forró, hevült, boldog perczen. . . .
Kedved jön, hogy innen menj el,
Megöl szobád némasága,
Zavar helye most az agyad,
Ifjak . . . keringő . . . fény. pompa
Váltakozik s mégis marad.
Fájdalommal nézesz széjjel,
Benned indulatok dülnek,
Kebeledből sóhaj száll ki,
Karjaid meg aláhullnak. . . .
És lefekszel . . . tested úgy ég
Hullámozásba jő a kebled

Kinyújtózol párnáidnak
Puha ölén, mint a gyermek,
De az álom kerül téged,
Hasztalan zárod a szemed,
Mert közted és álom között
Gondolatok gátot vetnek. —
Viziókkal épp jó magad
Izgatod a képzetedet,
Más éjekre gondolsz vissza
Mikor a bű nem volt veled,
És e gondolatnál szived
Sokkal hangosabban dobog,
S tulcsigázott képzeletednek
Magad martalékul dobod. . . .

Hol vannak a vágyó szemek
Melyek izzó lángban égnek,
Hogy azoknak tekintete
Végkép megigézne téged?
Hol vannak a szomjas ajkak
Hogy beszívják leheleted?
Ah! ha rajta függne mostan
A te vágyó tekinteted!
De im hallkan kopogtatnak
És te akkor mozdulatlan,
Vontatva mondd hogy „szabad“
S ajtót nyitva belép mostan
Egy köszvényes, göthös öreg,
Gyenge apró, görbe alak.
Mint ereklyét fogja karod,

Áhílatlalt kezert csókol,
Vágyó tekintete alatt
Te némán állsz mint egy szobor.
Rimánkodik, hogy szólj hozzá
Csak egy szót is; mosolyogjál
Mivel kinezó szerelmét
Nem is meri mondani már,
Hallgatásod gyűlöletről,
Utálatról beszél neki,
Jól látja hogy nevetséges,
S vissza menne, nem teheti!
Nálad lenni boldogító
És kezedet idegesen
Magszorítva, ég a vágytól.
Sóhajtozik. — Ah mily guny ez,
Kegyetlen guny. Ime ez hát
A ki véled kötő össze
Az életetet meg a sorsát!

Még ki nem élt fiatal sziv
Melyben a vér forr és pezseg
Szépségekben tündökölész te,
~~Melyek kísértetbe ejtnek,~~
Elbukhatsz te akárhányszor,
Hiszen édes bűneidet
Mebocsátják mindannyiszor
Az istenek és a szentek! . . .

A mi házunk . . .

— Góga Oktáv. —

Három csenevész szilvafa
Aszott lombját busan rázza.
A szél egy maroknyi sarjut
Feldobott az egyik ágra.

Gyom veré fel a kis udvart,
Kapuja is kidült régen,
— Mivé lett e nyájas fészek,
Miklós szomszéd mond meg nékem?

Időrongált falairól
Rendekbe hull a vakolat,
Szű öröl a küszöbfában,
Penész lepi el a falat.

Napsugár, ha erre téved
S zsindey között be-belebben,
Beragyogja a pókhálót
S ennyi gyásztól visszaretten.

S hogy alusznak eltemetve
Hamva alatt a tűzhelynek
Szép meséi nagyapónak,
Miket hallgattam, mint gyermek!

S megrezeg a hamu néha,
Kihült zsarát is megreszket
Bűvkörétől, mely ott maradt
Világából a meséknek.

Juhakról a rovás irás
Mestergrendán még ott van,
A sok ákom-bákom vonás
Szomoruan tekint onnan.

És ekkor a gondolatim
A multakba visszaszálnak,
S mintha élőttem látnám
Áldott képét jó apámnak.

Ostorpattogását hallom,
Befogva a ló is régen,
Édes anyám szorgoskodik,
Utravalót készít nékem.

Könyezve vesz búcsut tőlem,
Megcsókolja arczom, vállam,
„Imádkozz majd édes fiam
S jól tanulj az iskolában!”

Azután, mi velem történt
Elvonul mind élőttem . . .
Nélkülözés és a város,
Hol tanultam s honnan jöttem.

Ifjúvá lett a kis gyermek
— Gyorsan iramlík az élet —

És annyi-sok idő múlva
Meglett férfi jöttem én meg.

Mennyi nótát hallgattam itt,
Mennyi dalt és mennyi regét,
Ó de hányszor hallgattam én
Nagy Sándornak történetét.

S mint egy álom, ugy tűnt tova
Az én gazdag ifjuságom,
S a sok ábránd, a sok remény . . .
. . . Álom volt csak, muló álom!

Düledező ősi házunk
Falaidat megölelem . . .

— — — — —
De mért törülöd a szemed
Miklós szomszéd, mondd meg nekem?!

Jegyzetek.

1. Ezen kötet 73. lapján közölt népballada (Nazdravin) S.-nak a román tud. Akadémia kiadásában megjelent marosi románépköltészeti gyűjteményéből van fordítva.

Ennek magyar változata ismeretes a Szekelyföldön (.Pálzép Antal“) L. „Válogatott magyarnépballadák“. Rendezte szerkesztéssel ellátta Morvay Győző Budapest, Lampel R. 40-ik lap.

2. A 76. lapon közölt „Pintye vitéz“ népballadát Bud T. püspöknöknek a román tud. Akadémia kiadásában megjelent románépköltészeti gyűjteményéből fordítottam. — Nem lesz tadelmentelen, ha e ballada hőisére nézve a következő történeti adat közlöm:

„Pintye Gregor a XVI. század utolsó, és a XVII. század elejében Nagybánya és Kapnikbánya környékén rablásaival, korról állandóan rettegésben tartotta a lakoságot. Élte utolsó a Rákóczy Ferencz táborában hadakozott s több kurucz a Nagybányát egy alkalommal megtámadván, . itt agyonlőtte Nagybánya városának 1703. évi aug. 14-én kelt jegyzőkönyve szerint „Hollómezey Pintye ur“ nem mint gonosztevő vétett ki, hanem az ostrom közben esett el. Nem lehetetlen, csak egy merészebb kiadása volt azoknak a kurucz csapatoknak, kik alkalomadtán nem kerülték el a rablókalandokat.“ K. „Nagybánya és környéke“ cz. műve. 295—298 lap.)

Brán Lőrincz.

RÉVAY KÁROLY FORDÍTÁSAI,

Mortua Est.

(Eminescu.)

Mint a siri mécsnek végső lobbanása,
Éjféli harangszó méla kondulása,
Édes álmom szárnya, mely utolsót rebben:
Ugy száll a te lelked a bús végtelenben.

Elröpültél, mikor fakadtak a rózsák,
Mikor a folyóban fürdött a menyország.
Amikor az éjnek fényes királynője
Palotákat rajzolt a sötét felhőre.

És én látlak most is, mint egy ezüst árnyat,
Amint a tejuton suhog a te szárnyad:
Felhők vállán lépkedsz liliumfehéren,
Hulló csillagok közt, sugár özönében.

Visz a fény előre s emel a dal égbe,
Kebleden kezecskéd keresztbe van téve:
Mintha csak valami káprázatot látnék,
Ezüstös, aranyos minden piciny árnyék.

S mig röpül a lelked a végtelenségben,
Kihült fehér tested bánatosan nézem;
Amikor a halál koporsóba tette:
Ajka végmosolyát rajta felejtette.

Lelkemet szünetlen mardossa a kétely;
Halavány leánykám, miért is mentél el?
Szép és ifju voltál, remeke töké'nyek!
Vagy tán szüksége volt csillagra az égnek?

Ó! tán túl a felhőn palota áll diszül,
Melynek aranyboltja csillagokból készül:
Lángpatakot tiszta szinezüst hid iver,
És gyémántos partot zengő virág himez?

Te menyei szépség, tán oda sietsz fel
Sugaras hajaddal, csillagos szemeddel?
Égszínkék ruhádra aranyzál van füzve,
S rubintos koszoru homlokodra tűzve.

Csillagözön fénylik utján a halálnak,
Az élet ösvényén lázálmok találnak;
A halál egy világ fakadó virággal,
Az élet egy mese sivár pusztasággal.

Vagy talán máskép van? Hihetetlen volna!
Szivemet. lelkemet kételybe sodorja.
Mikor csillagokat látok alámenni,
Híszem, hogy a világ csak egy pusztasemmi.

Ha egyszer az égbolt hasadozna széjjel,
S a sémmi lehullna zordon éjjelével:
Rászakadna az ég az egész világra,
S eltemetne mindent az örök halálba . . .

O, ha ezt a földet egykor e sors éri,
A te forró lelked sem fog visszatérni;

Édes-otvós hangod elenyészik nyomban,
S lilomos lelked por lesz egy halomban.

Te gyönyörű holttest, te szép éges angyal!
Megérintlek mégis kettétört lantommal.
Te már odafönt vagy; többé nem siratlak,
Mint egy odatévedt sugarát a napnak.

Ime a nagy kérdés: lenni vagy nem lenni?
Mélységes értelmét érezi mindenki.
Ami nem létezik, gyötrelme sincs annak,
Az életben pedig csak fájdalmak vannak.

Ez a lét egy sivár, örületes eszme,
Ami érzékünket meg kell, hogy tévessze;
Századok mivolta ellentmond egymásnak,
Legyen inkább semmi, mint álomlátások!

S megtestesült álmok egymást üzik sorban,
De mind odavesznek a temető-porban;
Nem tudom fölérni eszméjét a sírnak!
Mit tegyek? nevessek? káromoljak? sirjak?

De miért? Örültség minden e világon!
Elmulásod okát sehol sem találok.
Ragyogó alakja a mi bús szívünknek,
Csak azért születettél, hogy el is hagyj minket!

Stentelen rejtély! Érteni ki bírja?
Sincs az Isten neve homlokodra írva!

Miért nem jössz . . . ?

(Eminescu.)

Nézd! már a fecske utra száll.
Diófa lombja hulldogál;
Dér ült a tájra, itt az ősz!
Miért nem jössz, miért nem jössz?

Oh, jöjj ölembe, légy velem,
Hadd nézhesselek szüntelen!
S fejem ott leljen pihenőt
Szived fölött, szived fölött.

Jut-e eszedbe róna, rét,
Hol játszadoztunk szanaszét?
S én fogva gyöngé kezedet,
Vezettelek, vezettelek.

A földön sok leányka van,
Kinek szeme egy tüzfolyam;
De hol van annyi kéz, mosoly?
Tudom, hogy nincs sehöl, sehöl!

Tán csillag sincsen úgy lehet,
Mely beragyogná lelkemet!
Nincs rajtad kívül semmi sem,
Ki üdvöt adna édesem!

A természet aludni tér.
Pereg a sok fakó levél;
Nagy pusztaság van, itt az ősz!
S te most se' jössz, még most se' jössz?...

Jó éjszakát.

(Eminescu.)

Puha ölében a fészeknek
Kis madarak némán neszelnek:
Ágyat kínál a lomb, az ág.
Jó éjszakát!

A míg az erdő mélye néma,
A forrás sóhajt néha-néha;
Az álom lombon s levelen
Ül szelíden.

A hattyu átevezt az éren,
Siet, hogy megpihenni térjen:
Mély s édes álmat hozzatok
Szép angyalok!

Rászáll a fényes hold sugára
A bővös-bájós éjszakára;
Egy édes összhang a világ.
Jó éjszakát! . . .

Sonet.

(Eminescu.)

Elmult sok év s még tűnnek évre-évek,
Miót' először mi találkozánk!
Mint égett bennem a szerelmi láng
Bűvös körében nagy szemed tüzének.

Ó, jöjj megint! Ihlessél édes szóra,
Tekinteted fölöttem szálljon át;
Ragyogjon rám egy sugaras világ,
S uj dalba kezdjen lantom minden hurja.

Ha közelitessz, — te nem is tudod,
Hogy lelkem milyen mélységes nyugodt,
Miként a csillag fent a némaságban;

De hogyha látom gyermek-mosolyod,
A bánat tüze gyorsan ellobog;
Csak szemem ég, s lelkemben egy világ van!

Sonet.

(Eminescu.)

Mikor elnémul lelkemben a gond,
Dalom egy édes áhítatba csendül,

És téged hívlak! A bús végtelenből
Keresztül úszva, megjelensz-e mondd?

Fölnyitja-e szeliden nagy szemét
A békeosztó éjszaka erője?
Álomalakod csöndesen eljő-e
A multak árnyát bontogatni szét?

Szállj szeliden le! . . . közelíts felém!
S mikor alakod mosolygva mén,
Egy sóhajban szerelmed' föltalálom.

Szempillád selyme simítsa szemem,
Érezzem a virágot kèbleden
Örökké áldott, elvesztett világom!

Sonet.

(Eminescu.)

Már ős van; lombok hullnak az avarra,
Nagy eső esöpp veri az ablakot;
Te sugaras levélből olvasod,
Hogy egész éltünk egy rövidke óra.

Igy töltöd időd édes semmiséggel,
Látogatóra nem vágyik szived;
De jobb is: mert míg ott künn köd lebeg,
Te a kályhába álmodozva nézel.

Én elfelejtem minden gondomat
Egy tündérlányról álmodom sokat.
Kinek a közbeli nőni keze alakja:

Egyszer csak hallok ruhasuhogást,
S egy lépéstől a padlón pattanást,
És két hideg kéz szemem eltakarja . . .

Föltünsz néha-néha . . .

(Eminescu.)

Föltünsz néha-néha kedvesem a multból,
Márvány karod' látom, s aranyos hajad;
Arcodon árnyék van a nagy fájdalomtól,
A mely olyan tiszta, mint a patyolat.
Csillagok legszebbje, asszonyok tükélye
Szívemnek mámort nyujt bűnös mosolyod;
És amikor arcod' vállamra lehajtod
Szemedbe vész lelkem, s sirva fakadok.
Ó, ha az örvényből kiragadhatnálak,
S ölelhetne forrón remegő karom:
Lelkemet befojtnám égő csókjaimmal,
S könnyel áztatnálak édes anyja'om.
Ölelő karomban nyujtanám az enyhet
Szívemre szoritott jéghideg kezednek.

De jaj! Csak csalódás, egy rövidke álom,
Mert elszáll árnyékod, mint a lehelet!
Itt ülök magamban, megszibbadt karokkal,

merengek eltűnt álmaim felett.
borong a multon, szertoszlik az árnyék,
átalakodért csak hiába járnék . . .

A jeges tenger zúg . . .

(Eminescu)

A jeges tenger zúg előttem
A mikor reád gondolok;
Csillagtalan a szürke égbolt,
S csak sejtelem a sárga hold.
Hullámmain jéghegyek úsznak,
S fölöttük egy madár kering;
Nyugatra szálltak nagy csapatban
Az ő hűséges társi mind.
Egy percig még a multba néz,
Mert aztán a hullámokba vész,
Mert szive szakadt a fájdalomtól.

Mi is elváltunk már egymástól!
Míg te még fölöttem fény ragyog:
Mint úgy érzem, hogy megfagyok!

Hasonlitassz . . .

(Eminescu.)

Hasonlitassz egy halvány árnyalatban
A cseresznye virághoz;
A menyországból szálltál le hozzám,
Hogy rám egy fénysugár dozz.

A puha szőnyeget alig érinted,
Suhog a selyme lágyan;
Egész valód úgy lebeg rajta, mint egy
Szép, édes-fényes álom.

Karcsu alakod csipkék fellegetől
Mint márványszobor éled;
S ezalatt bennem a gyönyör levétől
Lángolva ég a lélek.

Te megváltóm, bűbajos édes álomom,
Szelid mesék tündére!
Van-e mosoly több az egész világon,
Mely tiédvel fölérne!

Sötétítsd el az éjszaka varázsán
Fényét az én szememnek;
És ott égjek el ajkaid parázsán,
Mig karjaid ölelnek.

De gondfelhő száll márvány homlokodra,
S borul szemedre fátyol;
Valami hűs lemondás árnyékolia
A vágyak országából.

Felejtselek el! Az a kívánságod,
Mint porrá vált halottat!
Hát nem tudod, hogy egy egész világot
Veszítek el miattad.

Az én nagy bűnöm, hogy reád találtam,
Ez átka a szívemnek!
Utánad nyujtom jobbomat, — hiában!
Az álmok szétröppennek.

Csak mint egy szentkép lebegsz még előttem:
Képe a Szüzanyának,
Egy koszorúval félig elfödötten . . .
Hová méssz? . . . Visszavárlak! . . .

Ha eljön . . .

(Eminescu.)

Ha eljön szívemnek
Utolsó órája :
Temessetek engem
A tenger partjára.

Nem kérek koporsót
Semmi fényességet;
Testem az avarba
Gyöngén temessétek.

Legyen közel erdő,
Ott lesz szép az álom:
Szellő sirdogáljon
A ringó hullámon.

Míg a hold sugári
Az erdőre tűznek:
Panaszos bűgását
Hallgassam a víznek.

Egy könnye se hulljon
Senkinek utánam ;
Őszi szél 's fa lombja
Zokogjanak lágyan.

Legelésző nyájnak
Halljam a kolompját.
Illatozó hársfa
Hullassa rám lombját.

Nem fogok bolyongni
Többé a világon:
Csak emlékezetem
Marad meg utánam.

Esthajnali csillag
Gyémántos sugára
Szállni fog bús sirom
Elhagyott halmára.

S a mig vad viharban
Morajlik a tenger:
Én pihenek árván
Porrá vált szívemmel . . .

Fülemile legendája.

(Dulfu.)

I.

gyszer volt, hol nem volt egy király a földön,
Onnmaradt emléke sok-sok emberöltön;
ellenetes hire volt, világra szóló.
av: s gyopárhoz a lánya hasonló.

int a fényes napnak aranyos sugára,
yan ragyogó volt a király leánya,
ngerem túl s innen járván a világot,
ozzája hasonlót még senkisémet látott.

épségének hírét elvitték a szellők,
ki csak tehetette, kezét kérni eljött,
res nemzetségek legeslegelsői,
medelmi címek büszke viselői.

de válogatós volt a király lánya:
yiket magához törpének találta,
másik unalmas — így szólt az ítélet —
madiknak pedig a haja szürkéllett;

gyedik kevély volt, — akárcsak a páva —
sovány, — a másik hajlott a hizása;

— Hagviatek békeben, békét hagyok én is! —
Ez a gondolata látszott a kedvén is.

Egyszer így szólt atyja: — Jöjj ide leányom,
Fond be a hajamat, ez a kívánságom! —
— Hagyd apám másorra, vagy fonasd be mással
Így felelt a gyermek tisztességtudással.

A király ráhagyta . . . És multak az órák,
Sűrű csillagos lett az egész menyország,
Bódító, nagy álom szállott a szemekre, —
Akkor a leányka fölugrott egyszerre.

Hosszu hársfasor volt a kerten keresztül,
Ovatosan átment félve minden nesztül,
Kiért a szabadba, egy lélek se' látta,
És ott kedvesének omlott a nyakába.

Egy szegény juhász volt. Egyszer a havasról
A virágos völgybe alá szállt nyájastól,
S a palota mellett legeltette nyáját,
S menten elbűvölte a király leányát.

A juhász szemében oly csodás fény égett,
Hogy a király lánya attól beteggé lett;
S a midőn megfújta tilinkóját lágyan:
Föltámadt szívében mind, a mi csak vágy van.

És azóta mindig, minden áldott este
A juhászt a kertben szivdobogva leste,
Ki leszállt a völgybe bércek oldaláról
Ébren álmodozva tündér palotáról.

II.

Telt a nyár; közelget ősre fordulója,
Vándorutra készült dara, fecske, gólya
A király egyszer csak tünődésbe esvén
Kétkedés láza futott által testén:

Lányomnak kérői daliás vitéze',
Mért nem megyen férjhez? Majd utána nézek!
Igy szólt — és figyelni utját a leánynak,
Adta a parancsot udvari szolgáknak.

Látta ezt a lány is, s csöndesen sóhajtott,
Bezártak előtte minden kaput, ajtót,
Mintha csak egy szentelt kolostorban élne,
Mindegyre ritkábban találkozott véle.

Végtére egy éjjel kiszökött hozzája,
S ilyen panaszszóra nyilott meg a szája:
— Bús az én életem, bánat útját járom,
O, akarsz-e lenni az én életpárom?

Ott ültek a kertben csöndes suttogással,
Tele volt a szivök édes vágyódással;
A hold fényes arca elbujt eleinte,
Később egy sugárkát a fejökre hinte.

— Angyalom, szerelmem! — a juhász így szól,
Ébren vagyok-e vagy álmodom valóba?
Szavaid előttem megnyiták a mennyet,
Már csak egy lépés kell, hogy oda bemenjek.

— Eljövök utánad, készülj holnap éjjel,
Ne remegjen szived, megvédlek csak jöjj el,
Még a lábnyomát is, ami lenyomott van,
Zugó sötét erdő eltakarja lassan.

— Vedd magadra himzett patyolatruhádat,
Aranyos cipellő diszitse a lábad:
Messze idegenbe elfogunk mi menni,
Szegény juhásznők közt királyné fogsz lenni.

— Jönni fogok! — sugá reszkető sohajjal;
Messze az ég alján pirkadott a hajnal,
De ő nem törődött a hazamegnéssel.
. . . Szív a szívre zárult édes epedéssel . . .

Végre felocsudva édes mámorából,
Zajtalan búcsut vett a szegény juhásztól,
Vissza indult csöndben a sötétlő háznak,
Benne volt csirája a szerelmi láznak.

III.

Beállott az éjféli, csöndes lett egészen,
A király leánya állott útra készen,
Tudta, hogy az erdőn szívrepesve várja
Az ő szemefénye, szép juhászbojtárja.

Hát amint kiindult, szörnyű dolgot látott:
Két udvari szolga a ház előtt állott
És a juhászbojtárt megkötözve hozták,
Sűrű ütlegekkel még meg is kinozták.

A király — jól sejtven — használta az estét
Apródokat küldött, kik a kertben lesték:
Kiadta parancsát a juhászra nézve,
Hogy élve vagy halva kerítsék őt kézre.

Rettentő haraggal nézett a fogolyra,
Azután a lányhoz illetéknép szóla:
— Ez a semmi ember hódított meg téged?
Mint királyi fajnak nincsen büszkeséged?

— O apám, ne szólj így! ne válassz el tőle,
E szegény juhásznak vagyok én a nője,
És ő az én férjem a mai nap óta.
Mióta megláttam, — szeretem azóta! —

— Ölj meg! én nem bánom, itt vagyok kezédben,
De mást rajta kívül soha sem szerettem;
S nem akarok máshoz soha férjhez menni.
Inkább a halálnak menyasszonya lenni! —

Mint mikor villámot sujt a rémes orkán,
Isszonyu hang áradt a királynak torkán:
— Az én büszkeségem, fejedelmi hirem
Bántani nem merte senki, nem hogy „ilyen!”

Nem te fogsz meghalni! Haljon ő meg! — S inte!
S hogy véres szemekkel kereken tekinté,
Szolgái már vérre szomjuhoztak sorban.
. . . Megvillant a bárd, s ő ott feküdt a porban . . .

S a szegény királylány — ő miért is volt ott?
Rémes fájdalmában isszonyut sikoltott;

Támolyogva nézett a lehulló főre,

Majd maga is elfeküdt földre.

Majd mikor ocsudva fölállott a földről,

Kinozó fájdalmi kezdődtek előlről,

Patakozó könnyekkel siratá szünetlen

Vesztett boldogságát kétségheesetten.

Nem talált nyugalmat a királyi várban,

Járt a hársfalombok enyhe árnyékában;

Nem akart beszélni senkivel se' mással,

Csak a jó Istennel hangos zokogással.

Könyörgött az éghez: — Vigy el engem messze,

Azt se kérdi lelkem, vajjon boldog lessz-e?

Vigy el úgy, hogy senki ne leljen nyomomra;

Istenem, teremtőm! ó ha szárnyam volna! —

Változtass madárrá! Mindenható, engem,

Hogy a nagyvilágot gyorsan átröpüljem!

. . . És a bölcs, nagy Isten meghallgatta őtet,

Egy szempillantásra szárnyai kinőttek.

Szállt, szállt a magasba szürke kis madárka,

Könnyű pelyhes szárnyát csöndesen kitérta,

Bejárta az erdőt, füzesberket, rónát,

S énekelni kezdte szivrepszítő nótát.

És azóta mindig, esttől virradásig

Büvös-bájos hangon szüntelen nótázik;

Virraszt egész éjjel hársfalombok alján,

Ugy mint lánykorában kedvesének karján.

És ezért nevezték el fülemlének.
Édes hűbáit áraszt akáról az ének
A hold fénye mellett. Ha szól a csaliiban,
Már mindenki tudja, hogy a dalos itt van.

. . . S azóta csendesen, ha a tájra csend ül,
Fülemlé dala édesen megcsendül.
Megállítja útban a siető holdat,
S a zugó szél hangja susogásba olvad . . .

Ének egy öreg asszonyról:

(Dulfu.)

Rég volt, mikor virágnak
Mondhatta még magát!
Most már a hó belepte
Szép fekete haját.
Barázdát szántott arcán
A mulandó idő;
Ám mindezek dacára
Dalomnak tárgya Ő.

Nincs neki uri rangja,
Egy kunyhó mindene;
Szép értékes ruhákért
Nem villog a szeme.
De van egy ritkasága,
Mi kincsnél többet ér:
Kéblében gyöngye lelke,
Szívében tiszta vér.

Lakása messze földön
Egy elrejtett tanya;
Hová a hiu vágyak
Nem érnek el soha.
Öröme, boldogsága
A folytonos dolog;
Beteggé sirja lelkét,
Ha nincs munkája sok.

Itt dolgozik, túl buzdít
Munkára másokat;
És soha el nem fárad,
Bár pihenőt se' tart.
A háznál ő utolsó
Ki nyugovóra száll;
Hajnalban ötét éri
Az első napsugár.

Mint védő angyal jár-kei
A kis kunyhó alatt;
Vezérel, mint egy csillag,
S melegít, mint a nap.
Mikor nyomor, s betegség
Kopogtat ajtaján:
Nem ébred egy sohajtás,
Egy panasz ajakán.

Ha betér egy-egy koldus,
És segélyért fölesd:
A mije van a háznál,
Megosztja örömet

Éhesen egy se lép ki
Kunyhója küszöbén;
Az ép, erőst elküldi
Dologra idején.

Ha ünnepnap van: ajkán
Sok imádság fakad;
És áhitattal zengi
A szent zsoltárokat.
Meghallgatja a lelkész
Intő, komoly szavát;
Ilyenkor fényes néki
A földi pusztaság.

Magasztos nagy eszméket
Bár könyvből nem szedett,
Szeretű tiszta szivből
A hazát s nemzetet.
S eltürné száz halálnak
Emésztő kinjait,
De holtig él szivében
Az ősi nyelv s a hit.

Ha nyomor jön a házhoz;
A küzdőtérre száll;
A harcra bátorságot
Szive mélyén talál.
Tudja, hogy a borongást
A derü váltja fel.
Jót, rosszat egyremásra
Békésen elvisel.

Van egy jó életpárja,
Egy talpig férfit,
S kiket szünetlen buzdít,
Két szerető fiu.
De hajh! az egyik tőle
Már messze el szakadt!
S ha látja néha-néha:
Nincs nála' boldogabb!

Mikor fia elindul,
Azt sugja szelíden:
— Dolgozz fiam, s az Isten
A szivedben legyen!
S ha megsegít utadban,
És sorsod jóra mén:
Ó, drága kis fiacskám,
Eszedbe jussak én! —

Folytatnám szeretettel
E méla éneket,
De fakadó könnyimtől
Tovább már nem lehet!
És tudja meg mindenki,
Kinek kell tudnia,
Hogy ő az én anyácskám,
És én vagyok fia! . . .

Várakozás.

(Góga)

Kis falucskám az erdő szélén,
A patakig lenyulsz szerényen;
Szalmás kis házikóidat
Elönti a bús alkonyat.
Jegenye lombok a völgy mélyén,
Csillagszemek a hegyek élén,
S a fűszál harmat csöppjei,
Mind bús panaszod hirdeti.

Érzed sulyát a sors kezének,
Kivándorolt szép ifju néped;
A végzet úgy rendelte, hogy
Üres legyen sok házikód.
A tréfa s ének mind letűntek
Köréből csöndes tűzhelyidnek;
Szűk völgyeidre meg nagyon
Rászállt a kínzó fájdalom.

Ki tudja merre jár a dalnok,
Ki hallgatá a titkos hangot,
Amely az erdők mélyiből,
Mint hegedűszó zenge föl,
Elbujdosott az ifju vándor,

Ki a természet hangszavából
Megértette a sors szavát,
Mert mindent a szívébe zárt.

A víz tükrére most hiába
Hint fényt a hold ezüst sugára;
A titkos jelenéseket
Az elme ma nem érti meg.
A nap hiába kél ragyogva,
Hogy az égboltot átkarolja;
A láng kietlen ösvényén
Lélektelenül fut a fény.

Az éj nem kedvez a fonónak,
Mély csönd van, mert ott nem dalolnak,
Magára hagyva kesereg
A gyönyörű leánysereg.
A létért való küzdelemben
Ma férfi szíve meg nem retten!
A tarka pázsit is üres,
Sehol, sehol egy énekes!

Furulya szó is álmosabban
Száll a hegyekről alá lassan;
Körül az őszülő hegyek
Mind elhagyonak, üresek.
Csak néha-néha aratáskor,
Egy-egy bolyongó ifju vándor
Küld valami bús levelet
A faluba, — mely árva lett.

Ilyenkor a kis házikókban
Egyszerre sok mecs fényre lobban,
S a kis padkán köröskörül
Az egész falu összegyüli.
A vén papnak köny ül szemében.
S olvassa, mi van a levélben?
A hold behintí azalatt
Fénynyel a barna arcokat . . .

Óda.

— Alexandru Sterca Sulutz. —

A kösziklák is megérik,
Hogy a szívem fájón vérzik;
Messze útra állok készen,
Nagy bú az én osztályrészem.

Ott, a hová útra kelek. —
Mint a kakuk, árva leszek;
De a lelkem vélem nem jön,
Itt marad a szülőföldön!

Kinozhat köny és sohajtás,
Azért sorson mégse' lesz más!
Folyhat könnyem, mint a patak
Engem meg nem gyógyítanak!

A két szemem megkövülten
Csak oda néz, — hol születtem.
Önts szemem sok fájó könnyet
Hogy a terhem legyen könnyebb!

De ha utam vissza vezet,
Akkor soha nem könnyezék.
Most sorsomban nincs kimeret,
Minden percz egy örök élet!

Szívem' örök bú kinozza,
S nem lesz soha vége-hossza!

Bisztra. 1880.

Román dalok.

(Czifer.)

Ó, hagyjatok engem dalolni.
Dal az én kincsem, mindenem!
A gazdagság legyen tiétek.
Maradjon csak a dal nekem.

Ne bántsatok gunyos szavakkal
Ez égi adomány miatt!
Hisz' minden dal vigasztalónál
A szívem mélyéből fakadt.

Szent, s drága volt a dal nekem, mert
Dajkálta gyöngé szívemet;
~~Elűnt az áloml. — Hagyjatok hát~~
Csöndes dalok közt halni meg!

II.

Valahol az erdő mélyén
Ássátok meg siromat;

Jeltelen sir kebelében
Pihenjek a föld alatt.

Szakadatlan küzdelem volt
Az én egész életem;
Hátha mégis megtört szívem
Valahára megpihen?

Csak egy könnyet áldoztatok,
Nem kell nekem semmi más!
Életem se' volt egyéb, mint
Szakadatlan zokogás . . .

Édes öröm . . .

(Sulutz Sterka Sándor.)

Édes öröm drága szőja,
Pusztá sziv vigasztalója!
Kerestelek a világban
S sehol reád nem találtam.

Csakis egyszer játsztál velem,
A szerelem lágy ölében;
De hű angyal ott sem voltál,
~~Mint a villám elifutottál.~~

A távolból infegettél,
De mellettem gyászos lettél;
Édes öröm drága szőja.
Pusztá sziv vigasztalója!

Nem kereslek semmi módon,
Mert hideg vagy, mint az ólom;
És ezen a bús világon
Csak úgy játszol, mint egy álom.

Nincs szivemnek, csak reménye,
S hogyha ez is elhagy végre:
Itt hagyom a földet magát,
Pusztá élet — jó éjszakát! . . .

Éjjel.

(Eminescu Mihály.)

Az éj beállt, a kályha kékes lángját
Kis pamlagomról mélán figyelem;
S míg gondom alszik, s szempillám lezárul,
Egy édes álom száll rám szeliden.

Te hófehéren, s édesen mint napfény,
Mosolygva jösz a sötétben felém;
Ölembe dűlsz és átölelsz karoddal,
S tekintetednek lángját érzem én.

A puha keblek illatot lehelnek,
Ölelgetés közt rám hajtod fejed;
Majd ~~fétálomban~~ ~~titiom~~ ~~kezeddél~~
Elsimogatod kúsza fürlimet.

Megczirogatod homlokom redőit,
Lehúnyt szememet csókkal illeted;

S míg csókra-csókot hintesz homlokomra,
Büvös mosoly ill ajkaid felett.

Ó kényeztess, míg arcomon derű van,
S míg ifju vagy Te, mint a napsugár!
Míg lelked tiszta, s édes, mint a rózsa,
S míg el nem hervad szívemben a nyár! . . .

Utolsó üzenet.

(Cosbuc.)

Mint nyomorék, ki koldul utca szélén, —
Térsz szülőfölded bérczei alá;
Pedig fejedet fenn hordtad kevélyen,
De most már mindegy, nem gondolsz reá.
Meglátod újra szép falud határát,
A patak mentén kis lakocska vár rád;
S anyád hullatva forró könnyeket,
A kert ösvényén elődbe siet.

Én nem megyek! A halál jár előttem,
~~Bősz harci zajjal tör ránk a pogány!~~
A nap — úgy érzem — sötétül fölöttem,
És holnap tán már nem virrad reám.
Bus társaimmal dobnak sirhalomba,
S egy taliga a temetési pompa,
A jó Istentől nagy kegy lesz nekünk,
Ha egy fakereszt jelzi nyughelyünk!

Drága barátja szép gyermekkoromnak,
Ki testvérnél is hivebben szeret:
Emlékszel-e, ha egy fiúlérem volt csak,
Azt is megosztám örömeist veled?
S nálad viszont a szeretet nevének
Lángzó szavai ajkaidról kelének.
Áldjon meg érte az igaz a jó.
A véghetetlen bőcs Mindenható!

S most hallgasd meg utolsó kívánságom:
Ha a faluban sorsom kérdenék,
Tedd túl magad egy gyöngéd hazugságon,
S mond: mit se' tudsz, vajjon élék-e még?
Nem hordtuk együtt harci fegyverünket!
Mondj bármit, a mi szétválasztott minket;
Hisz ugyse bánja — tudom — a falu,
Élő-e, holt-e a szegény fiu!

O, csak anyácskám csalódna hitében!
Én Istenem, be kívánnám neki!
Mondd el, hogy itt a várfalak tövében
Fia sebzetten van terítve ki;
De jönni fog, meggyógyul nem sokára.
Mondd ezt, hallgass hived kérő szavára!
Mert jól tudom, rá téboly szállana,
Ha megtudná, hogy elcsett fia.

A valóságot halogasd sokáig.
Mondj neki mindent, mi eszébe jut;
Kevés van néki ugyanis a halálig.
Már int felé a temetői út.

S végső óráit árva életének
Fájó szavakkal mért keserítnéd meg?
Mert rendületlen azt hívti szegény,
Legdrágább kincse én vagyok, csak én!

S ha ugy hozná a sors, hogy kedvesemmel
Találkoznál véletlenül talán:
Mondd, azt kívánom őszinte szívemmel,
Hogy uj szeretőt leljen a leány.
S mikor ezt mondd, nézz szemébe mélyen,
Öröm vagy bánat ébred-e szívében?
Nem hallgatja-e érzéketlenül?
Vagy szenvedése bús szemébe ül!

Mondd, hogy a nedves, korhadt szalma ágyon,
Tefe sebekkel vergődik hive;
S megtépett testén — győzni a halálon. —
Barázdát vágott az orvos keze.
Mondd, hogy éltelmet gyötrelemben töltöm,
S a fájdalomnak jajszavát üvöltöm;
S ha tán a kintől mégis meghalok,
Vég percemben is reá gondolok!

S ha látod akkor, hogy bűvös szemében
Talán egy köncsepp mégis megjelen:
Ne vigasztald! Hagyd könnyező kedvében,
Az enyhítő szó ott sükségtelen.
Ha hervadás száll a fa egy lombjára,
Nem hoz még őszt az édes enyhe nyárra!
S egy könny, ha néki fölcillan szemén:
Még nem tanuság, hogy busul szegény!

S most arra kérlek, adj kezet barátom!
A kört fölharsan, indul a sereg!
A messze Oltnak, mely atyoly hazámon,
Vigy részemről egy hő üdvözlétet.
S ha oda érsz a haza szent földjére,
Én kérve-kérlek az Isten nevére:
Baruj a földre hűséges barát,
S csókold helyettem áldott szent porát! . . .

Molnár leány.

(Cosbuc.)

A patak zug a gyér nyárfák tövében,
Szél ringatja a sötét lombokat;
Én elmerengek a malom keréken,
És dudál ajkam folyton dalra-dalt.
Az árok mentén szállnak e dalok.
S égő szememből könnyet hullatok.

Vak éj borult már az egész világra,
Ég s föld közt nincs más, csak sötét pokol;
Rákezek mindig ugyan egy nótára,
És ajkimról az unott nóta foly.
Elhallgatok egy percig, bár tudom,
Ismét e dal fog csengni ajkimon.

Szólj mécsfény ott lent jó anyám lakában,
Ugy-e ez őv illet egykor reám?
Most hunyj szemet a malom ablakában,

Ne lásd, mivé lett a karsu leány!
Alig bírom az acéi kapeszkat,
A Juzzalt kebel majdnem szétszakad.

Aludj anyám, én lelkem jó anyácskám!
Ne kérdezd, ébren hogy miért vagyok?
Kendő alá van eltemetve orcám,
Egy elkövetett bünt palástolok.
Bűnöm, szerelmem véste rám nyomát,
Nem ismered föl a bukott leányt?

A patak zug a gyér nyárfák tövében,
Szél ringatja a sötét lombokat;
És hahotázva hajlanak elébem,
Szemembe sujtva a bántalmakat:
„Remlott vagy!” zugják a fák, mind a hány,
S a víz rá mordul: „Balga vagy leány!”

Malom kerék! forogj csak szédítően,
Örökd a buzát szakadatlanul!
Az egész világ táncol körülöttem,
S egy édes vágy a szívemre tolul.
Lelkemben rajzik ez a gondolat:
Jó lesz pihenni a kerék alatt! . . .

Falusi történet.

(Combuc.)

Nehézelsz rám anyácskám?

Tán én vagyok hibás?

Véletlen volt örökké

Az a találkozás.

Kézem fogott tréfából,

És miért ne tette vón?

Tán sírjak, mint a gyermek,

Ha nincs is rá okom?

A tréfát elsziveltem,

S gondolkozám sokat:

Hallgassák, vagy leszidjam?

Az Isten tudja csak! . . .

S most mind fejemre zudul

A sok vád és panasz!

Pedig te fűsvény voltál,

Csak lásd be, mert igaz.

Nem vetél nekem övet, —

Ő ~~minőjart~~ megkínált;

Akkor lennék csak bűnös,

Ha kértem vón kivált!

Guny éri. — ki e nélkül

Egy menyegzőre mén;

El kelle hát fogadnom,

Mást nem tehettem én!

És miért tartod bűnnek
E csekélyke hibát?
A multkor is elém jött
A selymes réten át.
Kérdezte jó apámat,
Hogy vig-e, nem beteg?
És téged is anyácskám,
Kit igazán szeret.
Ha elfutok, — az szégyen!
Ezt be kell, hogy te lásd;
Hallgattam szép szavára,
Mit tettem volna mást?

Ő nem bűnös, — azt mondod, —
Egyedül én, csak én!
Hát a mikor egy pallón
Jött szembe a legény?
A szívéhez szoritott,
Megsem mozdulhaték;
És ugy csókolta ajkam,
Hogy majd meg fulladék!
Ha ott, a jeges pallón
Nem hallgatok reá:
~~Ments Isten! még lehullunk~~
Talán a jég alá!

S most szegény nyod'
Hibáztatod anyá
Kiküldtél az erde
A tehenünk után

A legény jött utánam,
S azt mondta, hogy segít;
De nem látta sötétben,
Hogy szemem könnyezik.
Csak mondd: nem jobb-e védni
Vadaktól a tehént?
Mintha tán szégyenkezve
Ott hagyom a legényi? . . .

Husvétkor.

(Cosduc.)

Dal. csevegés kél a rügyező fákön,
És rózsafénynyel van tele az ég;
A fűz barkája ringatózik lágyan,
Magasztos békét sug a föld s az ég.
Tavaszi szellő mit is hozna mást
A szomju szívnek? A föltámadást!

Ah, kis falucskám tele vagy illattal!
A völgy felől jön a hívő sereg,
S találkozáskor édes áhitattal
„Föltámadt Krisztus!”, így köszöntenek.
Szép napsütötte arcukon honol
Derengő fény és méléző mosoly.

Tavaszi szellő ébredő fuvalma
Susogva egy-egy titkos szót rebeg;
Mint hogyha kósza, vándor lelke volna

Azoknak, kik rég elpihentenek.
Szeled rezgéssel inganak a fák,
Az Istenség röpül a légen át.

Csönd, nyugalom; de bent hangos az oltár,
A meszsze völgyig le-lezug a hang;
Ismételődve fölcsendül a zsóltár,
És néha közbe kondul a harang;
Ah Istenem! Lent hallani lehet,
Mint sir a gond, s kacag a szeretet.

A domb tetőjén áll az Isten háza,
Ma fényességgel van telistele;
Egy gondolat ejt minden embert lázba,
Mely a magasból hozzánk szálla le:
Hogy végzetünk csak tetteinken áll,
Az élet minden, — semmi a halál

A dombtetőre egyre-másra jönnek
Ifju leányok, viruló anyák,
S közöttük látod az elaggott nőnek
Fején, a télnek csillogó havát;
Ki vánszorogva a domb ösvényén,
Kis unokáját vezeti kezén.

. . . Anyám, anyám! Te jutottál eszembe!
Kis lánytestvérim édes anyja te!
Tudom, sok könnyecsépp fakadt ma szemedbe,
Mert szeretettel van szived tele,
De lásd! Az Ég ma mosolygásra hív,
Ma husvétnapja! Ó, anyám ne sirj! . . .

parmat Uram! elvetted mind a hármát! . . .

(Cosbuc.)

Szegény apa! Három legény fiának
Egyszerre kelle harcba mennie!
Lelkén ezernyi gondok támadának:
Mi lesz vele! ha nincs már senkije!
Nehéz a harc! Egy pillanat az élet.
Még rá se gondolsz. — s jön a végítélet!

Az idő telt. Bősz harcokról beszélt
A kósza hír: előre tört az ellen!
De nemzetünk ujongva talpra sejt.
S állt mint egy erdő a pogányok ellen.
Győzelmeinkről szólt a harci kört.
S a büszke félhold véresen fedt!

Majd jött a hír: kiadták a parancsot,
Jöhet haza a győztes hadsereg:
S kik által küzdtek ezt a hosszú harcot.
Szeretteiknél hadd pihenjenek!
S a falukban nap-nap után jelenték,
Hogy itt is, ott is jöttek már leventék.

Szegény öreg! Örömkönnyel szemében
Napestig ült kis háza küszöbén:
S mind oda bámult, hol az utca végen

Három fiának megjelenni kén,
De csak nem jöttek! Aztán sirni kezdett,
Nem birta válla a nehéz keresztet.

S a mint szívében támadt gondra-gond,
Ugy tünt az élet sápadt homlokáról:
De mégis várta: tán valaki mond
Vigasztaló hirt három szép fiáról.
Csak mikor látta, hogy ott célt nem ér,
Ment, hogy keresse: hol van a vezér?

Vén hadfi jön elébe, s tőle kérdi:
„Itt van e Rád, az én kedves fiam?
Rád, a legelső! A hadfi megérti,
Az apa szive miért nyugtalan!
S felel: „Nyugodj meg! a te fiad jól van!
Plevnánál fekszik a legelső sorban!”

Szegény öreg! a szive tudta jól,
Hogy Rád már nincsen ezen a világon!
És mégis most lesujtva meghajol,
Mikor valóra vált a szörnyű álmom.
„Rád már halott? megint csak kérdezi;
S bár százszor hallja, — mégsem hisz neki.

„Átok reatok bosszút gyúkosok!
Hát György fiam, a második, mikor jön?”
„Ne várj reá! Meghalt! Mint annyi sok,
Ott nyugszik ő is a véres mezőkön.”
„És Mircsea? az ifju, deli, szép?”
„Smardáni völgyben lelte nyughelyét!”

Többet nem szólt, csak ősz fejét lehajtá
Márvány szoborként némán mereven;
Mint Krisztus, mikor lelkét elsohajtá
A megváltás utolsó perciben.
Lenéz a földre; egy sirt lát kítárva,
És benne fekszik holtan mind a hárma.

Aztán megint csak lassan vissza indul,
Remegő ajka néha felkiált;
A lépcsőkön meg-megbotlik a kintul,
S nevéen szólítja mind három fiát.
S a mint kiér, roskadni érzi testét,
Támaszt keres szegény, nehogy elessék.

Nem tudta azt sem: élő vagy halott?
A véghetetlen gyöngeség letörte;
Önkivületben földre roskadott,
S az utca szélén ráborult a kőre.
Nagy lelki bú magát reá vetette,
S elsápadt arcát kezébe temette.

Sokáig ült ott mozdulatlanul . . .
Szép nyári dél volt, az ég tiszta, fényes:
A nap haladt, helyet keresve tul
A bérc mögött, — az éji pihenéshez.
S még akkor is, mikor az est beállt:
Ő ott feküdt, mint ki halálra vált.

Mellette sűrűn emberek haladtak,
Kocsik robajjal fölverték a port;

De mikor jöttek fényes zászlóaljok,
A lábdobajra föltápáskodott;
S bőszejajgatással homlokára támadt:
„Hármat Uram! Elvetted mind a hármat! . . .

Anyám.

(Cosbuc.)

A gátnál hangos csobogással
Alá sietnek a habok;
A nyárfa nyirkos szürkességben
Egy végtelen gyászdalt susog.
A malom mellett — hol a vízhez
Ösvény vezet ösvény után, —
Egy egyszerű kis házikóban
Én téged látlak jó anyám.

Kezedben orsó. Kandalódban
A kerítésről tört szilánk
Ropog időnként, és följjajgat
A régi tűzhelyen a láng.
Küzdelmet viv a kialvással,
S föllobban néha fényre-fény;
Árnyék a fénynyel űz játékot
A szoba távol szögletén.

Melletted két kicsiny leányka,
És fonnak ők is ott veled;
Szegény kis árvák! nincsen atyjok,

És György ki tudja hol lehet?
Majd egyikök elkezd mesélni
A tündérekől kedvesen:
S te hallgatod a lány meséjét
Mélázva némán, csöndesen.

Gyakran szakad a szál az orsón,
Mert benned gondok kintá dul;
Ajkad susog, s nem érti senki,
Csak nézel mozdulatlanul.
Orsód leejtéd, s rátekintessz,
Kuszáltan hever az egész;
Egy szót se szólsz, nem nyulsz utána,
S a két kis lány bámulva néz.

O, csak kétség ne tépje lelked! . . .
Sietve nyitasz ablakot,
Hosszan merengsz a sötét éjbe,
S egyik lány kérdi: „Ki van ott?”
„Nincs senki, csakis képzelődtem!”
S a bánat újra tép nagyon:
Minden szavad kétségbe ejtő
Bus temetési siralom.

Sokáig állsz ott, s suttogással
Az éj sötétjét kutatod:
„A téboly szállott a szívemre
Ugy érzem mindjárt meghalok!
Van egy bátyátok a világban.

Kirői szünetlen álmodom,
Nekem úgy rémlett, mintha halak
Jelt adott vón az ablakon.

„De, ah, nem ő volt! . . . O, ha jönne!
Még át élnék egy életet!
De többé meg nem látom arcát,
Mert a halál felém siet.
Talán az ég is úgy akarja,
Nekem ily sorsot rendele,
Hogy az én drága jó fiacskám
Fáradt szemem' ne fogja le!“

. . . Künn zug a szél, felhős az égbolt,
Éjfélre fordult az idő;
Kis lányaid már elpihentek,
De rád az álom mégse' jó.
Te tüzhelyednél sírsz, s a könyben
Egy megrabolt szív vádja szól:
S hajnal felé elszenderülvén —
Örökké rólam álmodol! . . .

Este felé.

(Goga.)

Menyaszony arcát szeliden
Ringatja az ég a vizen;
Igézve zsongnak a habok,
S csillog az aranyos homok.

A gyémántos harmatözön
Végig terül a sík mezőn;
A menyország a táj felett
Hűs balzsamsöpöpet hinteget.

Körül minden nyugodt, szelid,
A víz s a nád ölelkezik;
A sarjuban a fénybogár
Kis mécsesét meggyújtva jár.

A kolemp távol neszbe fog,
A bakkön zöldharkály kopog.
A fű közt, hol a nyáj pihen,
Kis csöngettyű szól szeliden.

Az estharang is szárnyra kap,
Terjesztve méla hangokat;
Száll, hogy meséljen valamit;
Talán hazám fájdalmait! . . .

Gyónás.

(Cosbuc.)

Nincs sok, mit mondjak tisztelendőm,
Szavam erőtlen, fulladok;
Meggyónom a valót illendően,
Sokat beszélni nem tudok.
Szeretnék szólni jó tettekről,
De arról nincs mit mondanom;
Nem gondolkodtam égiekről,
Korlátolt volt elmém nagyon.
A kétszer-kettőt sem tudom!

Időm se volt. Atyátlan voltam,
Kis testvérimmel élt anyám;
Érettök küzdtem robotoltam
A kenyérszerzés nagy során.
Az éhezőket úgy sajnáltam!
Mi lesz velök, ha meghalok?
Nem láttam rémet a halálban,
~~Hisz írva van, hogy jönni fog,~~
Egy halállal adós vagyok!

Bevallom: sok bűn nyomja lelkem';
Kacaj és tréfa volt elég;
Világi dolgokat szerettem,
S mi szép volt, — mindent tisztelék.

A bort pajtásokkal megittam,
Szavamtól hangos volt a domb;
Majd virágos réten szaladtam,
S az est, fonók körébe vont,
S ott táncoltam, mint egy bolond!

Tetszett nekem, midőn körültem
Ugrált a fiatal sereg:
Egyik tilinkón fölhevülten
Dudolt egy édes éneket.
A nők negédesen bujkáltak,
Arcukra ült a kék, a vágó;
S én érzém egy szép leánynak
Sajgó szívét ruháin át.
Mikor öleltem derekát.

Pogány valék és nem keresztény,
Mert kerülém a templomot;
De néha mégis fölkeresvén —
Az ima eszembe jutott.
Az istenség bent volt agyamban.
S én láttam Őt szünetlenül;
Velem volt minden gondolatban.
... De hagyjuk! Isten egyedül
Tudja, hogy mi van itt belül.

Szándékkal mást nem ingereltem
Hagyám, hogy bármit mondjanak;
A társaim közt senki ellen
Szivemben nem támadt harag,
De én sokat eltűrtem mástól,

Pedig nem voltam gyávahad:
Nyolc hős ledült egy taszítástól!
De nem hoztam fejemre bajt.
Kerültem a bolondokat.

Csak egyszer, egy kedves leányért
Tiptort le lábam egy legényt;
De munka közt, e megbántásért
Sajnálni kezdtem a szegényt.
Még barmaim is éhezének,
Hogy ott hagyám ekém vasát:
Sielve vágtam a mezőnek,
Keresve hegyen-völgyön át,
Hogy kérjem a bocsánatát.

Uram! Nincs több, mit elbeszéljek!
De mégis! . . . Kicsinyes dolog:
A szomszédom engem becézett.
Majd tenyerében hordozott.
Vén volt szegény, s ifju neje nek
Sirása meghatott nagyon;
S ellent nem állva szép szemének,
Megcsókolám őt egy napon,
Ez nem bűn, — én úgy gondolom!

Tanum az Isten tisztelendőm,
Nem nyomja lelkem semmi más:
A gyónást végeztem illendően,
A mint az nálunk már szokás.
A többit — ha tán lenne mégis, —

Elmondom fent az ur előtt.
Vezeklek! bár tudom az ég is
Mi értünk más arcot nem ölt,
Csak olyan sivár, mint a föld! . . .

Távol elhagyatva . . .

(Eminescu.)

Távol, elhagyatva bolyongok e földön,
S céltalan életem napjain tűnődöm;
Ugy tetszik egy század rohant el felettem.
S a legkedvesebbet régen eltemettem.
Lelkemen az emlék mély barázdát ásott,
Fölélesztve minden régi balgaságot;
S míg én bús meséket szövök egyremásra.
Ablakomat a szél viharosan rázza.
Látom alakodat ködben elvonulni,
Ragyogó szemedet könnyekbe borulni;
Érzem ölelését hófehér karodnak,
Suttogó beszéded sohajtásba olvad.
Én szerelmes kincsem átölellek téged,
S egyesül egy csókban két megtévedt élet.
Ó emlékezések! szálljatok el messze,
Fény helyett szivemet sötétség övezze!
A felejtés árnya borongjon felette.
... Vén vagyok, s Te régen el vagy már temetve.

Dal.

(Cosbuc György.)

Anyám! mikor rám száll az álom,
Lágy szendercsemben mért álom
Egy villogó szempár tüzét?
Fényétől oly nehéz az álmom,
S a szendert vadul űzi szét!

De, hogy mindent felejténék el,
Behinted illatos füvekkel
Enyhet kínáló ágyamat;
Ám hasztalan! Jövén a reggel —
Szivemben újra tűz fakad.

Anyám, anyám! hiába várok!
Jobb, hogyha hintessz oly virágot
Ágyamba, mely mérget lehel;
S szívem — ha ébredni talállok,
Egy szörnyű hajnalt érjen el!

Forrás mellett . . .

(Román népdal.)

Forrás mellett, bérctetőn él
A román szép életer.
Hol szabadság — s nyugalomban
Ur a természet felett;
S ezeréves kősziklára
Hull a tiszta patak árja.
És a völgy felé siet.

Hol vadásztól elmenekült
Fáradt szarvas megpihen;
Hol a fenyves árnya mélyén
Béke ül a sziveken;
Hol a kis báránka béget,
S a tilinkó hangja éled
Viszhangjával száz helyen.

Hol madarak zengedezik
A szabadság szent dalát;
És beszívják a virágok
Mámorító illatát;
Hol a szüzek énekére
Felpezseg az ifju vére
S a szerelem hatja át.

Azért él a forrás mellett
A román szép életeret,
Mert a kősziklák tetőjén
Nem lel ellenségeket.
Szerelem és szabadsága!
E kettőben éli át a
Gyorsan tünő éveket! . . .

Boru után jön a derü.

(Sulutz.)

Boru után jön a derü,
Az édesre, a keserü;
Szerelemre gyakran támad,
Szomoruság nehéz bánat.
A mióta én születtem:
Csak a páromat szerettem!
De kidőlt az élelfája,
S eltűnt szívem boldogsága.
Járhatok már akár merre,
Árnyék borul a lelkemre,
Omló könnyek véget ~~vetnek~~
Bubánatos életemnek.
Szent papok a kolostorban
Eljöhelnek hozzám sorban;
Ezer áldást olvashatnak:
Vigasztalást nem adhatnak!
Fejedelmek minden kincsét,
Gyönyöreit reám hintsék,

S minden kését a világnak:
Még sem enyhül ez a bánat!
Mert nem lel irt fájdmára,
Kinek nincsen életpárja!

Hallgass szívem és ne könnyezz!
Ne önts vért is könnyeimhez!
Nincs gyászomnak vége-hossza,
A mi elmúlt, nem jön vissza! . . .

Mi a szerelem? . . .

(Eminescu.)

Mi a szerelem? Fájdalmak sora,
Az emberi szív gyötrő zsarnoka!
A könnyek, a mik értte hullanak,
Ugy zugnak, mint a rohanó patak.

Mikor szemébe kacsintás vegyül;
Ragadja lelked menthetetlenül;
Sohasem érzett kéjes láz hevit,
S holtig megérzed első perceit.

Rejtelmes árnyék sötét küszöbén
Leselkedik rád, miként egy szirén;
És lelked forró óhajtásaul
Szived a kedves szivére simul.

De néha aztán fáj az érzelem,
Vihar száguld át tiszta sziveden;

Es annak sorsát, a mi érdekel:
Egy sugva ejtett szócska dönti el!

Meggondolatlan lépés valahol,
Egy kézszorítás, — Isten tudja hol!
Pilládnak egy kis remegése tán:
Üldöz kegyetlen hétről-hét után,

Mint nap vagy hold, ha pompával kigyul,
És fénye kísér szakadatlanul:
Ugy űzi, járja minden léptedet,
És éjjel nappal együtt van veled.

Men irva van, hogy vágyaink sora
Ne hagyja el a szívünket soha!
S vergődjék folyton, mint a kire már
Reá fonódott a gyilkos hinár! . . .

